Масси а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 28 АПРЕЛЬ, 1988 ШУ. ★ № 51 (7554). ★ Мах 3 кеп.

Коммунисташ! Советски Союза къахьегамхой! ТIаьтIа кхоачшбе КПСС XXVII съездо белгалбаь никъ! XIX-гIа Ерригсоюзни партийни конференци Даьхе бахьан доахача къахьегама толамашца белгалъергья вай!

(КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Дика дIайолайир укх пятилетка кхоалагIча шера хьалхара квартал Сунженски района С. М. Кирова цIерагIча колхоза хьайбаш леладараша. XIX Ерригсоюзни партийни конференцена толамца накъабаха дош а денна, овсаре къахьегаш ханал хьалха кхоачашйир цар кхаь бетта задани. План 189 тонн йолаш, паччахьалкхенга ехкар 227,7 тонн шура.

Дояркаш шоашта хьалхашка латтача декхарех дика лоархIабаьб. Къахьегаме цахаддаш толамаш доахаш хьайоагIа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат, къона доярка Газдиева Зайнап. ХIара Iаттагара цо яьккхай 836 килограмм шура, планагIа 630 килограмм йолаш, тIехкхоачашдаьд шу долалуш ше тIайийца социалистически декхараш а.

Цул дукха тIехьайнсаяц районе а республике а дика йовзаш йола доярка, хIара Iаттагара 813 килограмм шура яьккха Рыбалко Мария Александровна. Йоккха опыт йолаш къахьегамхо я из. Уж толамаш даха З. Газдиева Iомаяьр а из я.

— Мария Александровна-м тха массане а хьехамча я, — йоах социалистически яхье шоллагIа моттиг яьккхача къонача дояркас Т. Барахоевас. — Цо Iомаяьй тхона атта йоацача доярка профессе къайленаш.

Овсаре къахьегаш ба Iабсий леладеш бола Мальцева Надежда, Петрова Нина, Камурзоева Тамара, Коробко Анна. План 400 грамм йолаш хIара Iасилга дийнахьа цар тIакхетийт 450 грамм дулх. ТIайийцача социалистически декхарал тоъал дукхагIа да из.

Деша дай бац

— Грозненски района боахамашта юкъе карарча шера хьалхарча квартале шура яккхара а паччахьалкхенга йохкара а планах лоархIаяьяц ши совхоз, — аьлар КПСС Грозненски райкома юртбоахама отдела инструктора I. Дзейгова. — Цар тIехьашка тетт еррига район. ТIехьаюсараш — «Молочный-1», «Грозненский» яха совхозаш.

Январь бетта а февраль бетта а гуш дар «Молочный-1» яхача боахама хьайбаш леладерех декхар хьарчаш латташ хилар. Цхьадолча деношка юккъера лаьрхIача хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура 4,5—5 килограмм мара яцар. Цун бахьан — доакъара база эсала хилар. Тоадаланзар гIулакх март бетта а. Фу дар цох хьахиннар. ПланагIа хьалхарча квартале паччахьалкхенга йохка езар 450 тонн йолаш, 406 тонн шура мара дIаеланзар совхозо.

Кхы дикагIа дац «Грозненский» совхоза хьайбаш леладарий хьокхамаш а. План 1000 тонн йолаш, хьалхарча квартале 906 тонн шура йохка мара аьттув баланзар цар.

Укх деношка хьайбашта баьццара доакъар тела доладаьд цу боахамашка. Теша лов шоллагIча квартале план кхоачашъяь ца Iеш, цар шоашта тIадиса декхар а дIатокхаргхиларах.

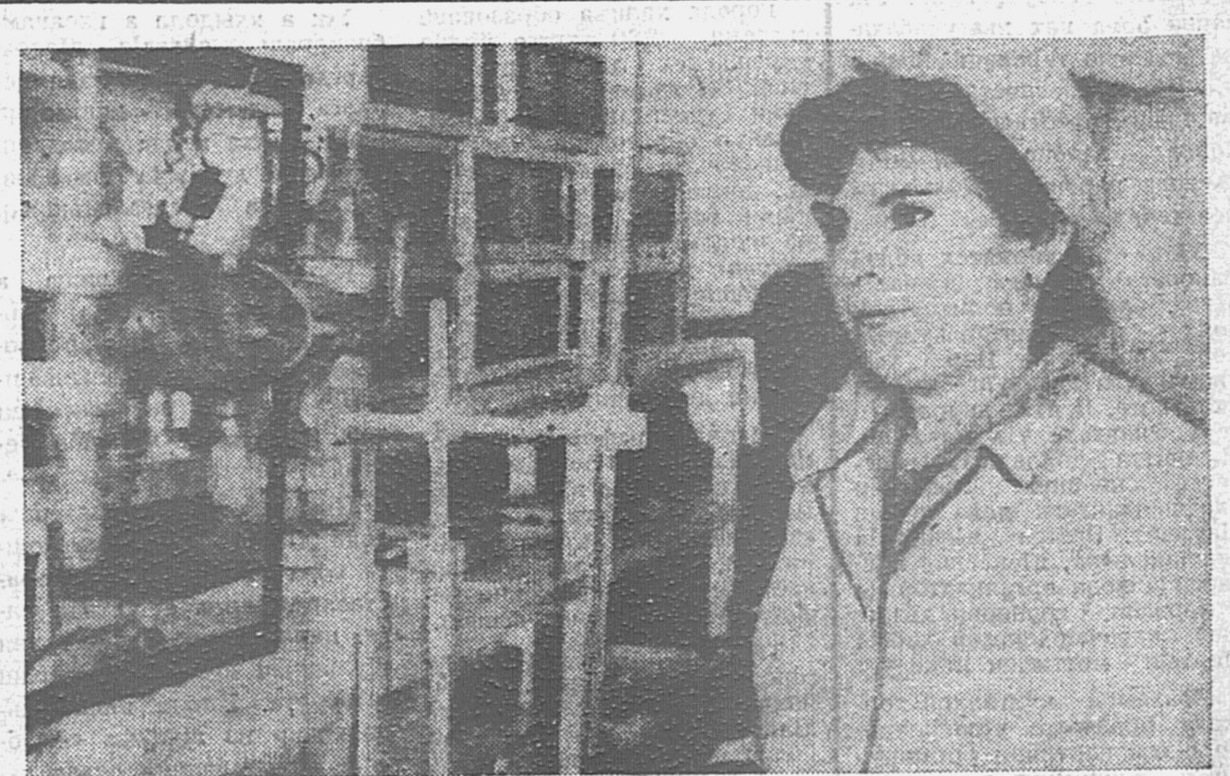

Грозненски макаронни фабрике арахеца продукци тIатIа дикагIа хилийтара укх тIеххьарча шерашка тIагIертта къовсам лоаттабу берригача болхлоша, инженерно-технически болхлоша. Цу даькъе къаьстта боккха бехктокхам тIалатт предприяте лабораторе болхлошта. Цхьабакъда, хьалхашка латтача декхарех дика лоархIабу уж. Царна юкъе а къаьстта цу лостамагIа махетта дика кайоалаш болх бечарех я технолог Алиева Сима Харановна. Кийчача продукцена хаддanза тIахьожам лоаттабеш я из. Цо брак йолаш продукци чакхъялийта цхьа моттиг нийслац.

СУРТА ТIА: технолог С. Алиева.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПЛАНАЛ СОВГIА

ТIехдика чакхъяьккхай шийтталагIча пятилетка кхоалагIча шера хьалхара квартал «Сунжа» яхача агропромышленни объединенена чудоагIча боахамаша. Планал совгIа цар паччахьалкхенга ехкай 273 тонн шура, 71 тонн дулх, лийрхIачул дукхагIа дIачуденнад фуаш.

Из толам боаккхача докхагIа дакъа юкъедихьарех я XX партсъезда, XIX партсъезда цIерагIа колхозаш, «Западная» яха коа тIара оалхазараш леладу фабрика, кхыяраш.

ХIанз керттердар — иштта дика дIадоладаьр хьинаре чакхдаккхар, XIX Ерригсоюзни конференцена толамца накъабахар.

ТОЛАМАШЦА НАКЪАБОЛХ

Республикера дукха колхозаш, совхозаш докхий толамаш доахаш накъайоагIа 1 Маяна. Иштточарех цаI я Сунженский района ЦIеча Эскара цIерагIа колхоз.

Боахаме къаьстта белгалбаьннаб хьайбаш леладераш. Ужаш ба дояркаш К. Дайшигова, Л. Кулакова, М. Алиева, Э. Асхабова.

Укх шера хьалхарча квартала итогаша хьахьокх боахамо дулх дохкарах йола план 101 процент, шура яккхарах йола план 104 процент кхоачашъяьлга.

Кхоъ ферма я боахаме. Кхаьнне а шоашта хьалхашка латта декхараш тIехкхоачашдаьд.

Фермашта юкъе хьалхале лелаеш я М. Вышегурова кулгалдеш йола кхоалагIа ферма. Планаш тIехкхоачашъеш хьинаре дакъалацарах 150 сом ахчан преми хьожаьй бригадира.

Ала хIама доацаш дика къахьег фермаш доакъарца Iалашъеча къонача водителаша М. Точиева, И. Оздоева, Д. Оздоева.

Таханарча денга шоллагIча квартала план 20 процент кхоачашъяьй колхоза хьайбаш леладераша.

М. АХИЛЬГОВ.

БАЛХАШ СИХДАЬД

Дика дIадоладаьд Назрановски района механизатораша кхашкара балхаш. Эггара хьалха, кхашка араяьлар макхаш тIехьадола агрегаташ. Лаьттанцара тIоадал дIакъовлар чIоагIа лоархIаме гIулакх да.

Цу деношка дIаболабелар механизатораш ялатий кхашта гIулакх де а. Уж кIезига дац районе — 8860 гектар. Царех 2900 гектара тIа кердача, интенсивни хьисапе дIадийнад ялаташ.

Дукха ха йоаццаш царга хьожаш чакхдаьннад тхо дерригача кхашка гIолла. Ялаташ во дац. Зене йолча садоаллача хIамашта духьала молхаш етташ да тхо укх деношка.

Ерригача совхозашка дIайийна яьннай хьалха ювш йола культураш: кен, горох — 525 гектар.

Коартолаш а, дукха хIама ца эшаш, дIайийна яьннай районе. План 900 гектар йолаш, 800 гектара тIа дIайийннай уж. Дика чакхбоаккхаш латт из болх эггара дукхагIа коартолаш кхееч «Экажевский» совхозе.

ХIанз керттера декхар — хьажкIаш дIаювлга лоаццача хана чакхдаккхар. Мел эша хIама долаш да: дика тоаяь техника, дIаде мел эша фу, болх хьабе нах. Ялата лаьрхIа уж дIаювргья районе 6880 гектар.

ХьагучогIа, хьувкъам дика хила тарлу районе. Март а апрель а лаьттанца дукха тIоадал йолаш хиннаб.

М. МАРТАЗАНОВ.

IУЛАШ ДЕБАШ ДОАГIА

Хьайбай боахаме Iул тоадар а дебадар а лоахIаме да. ДIадаха шу тхона зе а хулаш чакхдаьлар: планах доагIачул кIезигагIа хилар района боахамашка Iаьсий, Iоахарий.

Укх шера дикка эргадаьккхад хьайбай боахамашка из гIулакх. Iаьсий дара хьалхарча квартала план кхоачашъяьй хIара совхозо.

Къаьстта дика хьокхамаш даьхад «Маяке». Хоза, унахцIена а долаш укх шера 214 Iасилг даьд цу совхозе. ХIара 100 Iатта тIехьа дIадахача шера хьалхарча квартале хиннарел 8 Iаса дукхагIа да уж.

Иштта дика да Iаьсий «Назрановский», «Экажевский», кхыча совхозашка а.

ХIанз долчул дуккха дикагIа хьокхамаш хила йиш йолаш яр «40 лет Октября» яха совхоз, нагахьа санна фу тоадара гIулакх цига дикагIа леладоре, зоотехнически учете йоагIаш йола порядок яларе. Дуккхаза дийцад оаха из дош цигарча специалисташца. ХIаьта а эргалонаш кIезига хул.

Жа шин совхозе — «Назрановский», «40 лет Октября» леладу оаха. ПланагIа укх шера 5000 жийна тIехьа Iоахарий хила дезаш дар. Из декхар кхоачашдаьд. Вешта аьлча, ше хиннар миссел жа Iул IотIакхиттад совхозашка.

ЖаIушта юкъе дукха ба шоай планаш тIехкхоачашъяь нах. Масала, «40 лет Октября» яхача совхозерча Хадизов Вахас хIара 100 жийна тIехьа 124 Iаьхарг кхебу укх шера. Цигарча Сосуев Муслима — 113, Баргишев Ахьмада — 110 Iаьхарг.

ХIанз керттера декхар — лазар ца хулийташ, ца дойташ, лорадеш уж хьалкхедар.

Г. МАЛЬСАГОВ,
Назрановски РАПО племотдела зоотехник.

СССР Паччахьалкхен агропромышленни комитета юртбоахама культурай сорташ тохкача геттара а белгалбаьннача Паччахьалкхен комиссе системерча болхлошта СССР орденаши медалаши яларах дола

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

СССР сортови ресурсаш гучайоахача доккха дакъа юкъедахьарах «За трудовую доблесть» яха медаль лойла:

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-е ГIОЛЛА:

Оленко Надежда Макаровнана — юртбоахама культурай сорташ тахкара йолча Госкомиссе инспектура Сунженски ялата госсортоучастка заведующена.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
А. ГРОМЫКО.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.
Москва, Кремль.
1988 шера 22 апреле.

Нов. А. М. Виснтаевна «Нохч - ГIалгIай АССР халкъа артист» яха сийлен цIи яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Цирковой искусство дегIа кхувлача доккхий гIулакхаш карахIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист» яха сийлен цIи лойла **Виснтаев** Адам Мовсаровича — «Союзгосцирк» яхача творческо-производственни объединене артиста.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
гор. Грозный.
1988 шера 27 апреле.

ДИКАГIА БОЛХ БАЙТА ЭКОНОМИЧЕСКИ РЫЧАГАШКА

КПСС обкоме хинна совещани

КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме КПСС горкомий, райкомий секретарий, министерствайи ведомствайи кулгалхой, парткомий секретарий, цхьайолча промышленни предприятей кулгалхой совещани хилар. Цига хьежар 1988 шера 1-ча квартале промышленностеи транспортеи боахама доалдара радикальни реформа кхоачашъяра хьакъехьа партийни комитеташа баьча балха итогехи паччахьалкхен предприятех (объединенех) долча СССР Закона хьалашка предприятеша баьча балхахи долча дешага.

Совещани хьайийллар парте обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева. ТIаккха доклад е дош делар КПСС обкома секретара В. А. Алехина. Моттигашкара гIулакхий хьалех бола хоам бир КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара В. М. Данилеца, «Красный Молот» яха машинашъеча завода парткома секретара Н. И. Колпакова, «Грознефтеоргсинтез» объединене генеральни директора В. И. Гречкос. Карабулакски химреагентий завода директора Н. В. Лысенкос, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» яхача Назрановски завода партийни организаце секретара А. С. Манкиева.

Совещане белгалдаьккхар, экономически реформа юкъейоалаяро дуккхача къахьегама коллективай балха хьинар айделга. Белгалъяьннай болхлой инициатива мукъаяккхара, цар экономически уйла хувцара процесс а. Парте Центральни Комитета дIадеххача тайпара, экономика доалдара системана перестройка яра, йиззача хозрасчетага довлара дешаш шоай организаторски а политически а балха юкъмоттиге оттадаьча партийни организацеша укх шера цхьоалагIча квартала планаш кхоачашъяьй. ДикагIча оагIорахьа хувцамаш хулаш латт «Грознефть», «Оргтехника», «Промавтоматика», «Спецнефтехиммаш» яхача объединенешка, «Грознефтемаш» а электромеханически а заводашка, «Грозгипробиосинтез» яхача институте.

Перестройкаца цу тайпара гIулакх леладара масалаш кхы цхьайолча партийни организацешка а да. Цхьабакъда юкъарареспубликански хьокхамаш лакхдара тIехьа цар хьа мел даьр цхьаккха доацача доаккх тIехьаюсача коллективаша. Итоге республика промышленноста паччахьалкхен план кхоачашъелга Iалашдаьдац. ДоговорагIа поставкаш яра план 98,2 процент мара кхоачашъяьяц. Товарни продукци лаьрхIача боараме хьае вIаштIехьдаьннадац. ЦхьоалагIча квартале из 102,6 процент хилар. Продукци арахецара боарам лохбаьб 41 предприяте, е ерригнех 28 процента.

146 промышленни предприятех 20-не даьча договорашка хьежжа продукцена поставкаш яра задани кхоачашъяьяц. Уж я «Грознефтеоргсинтез» объединени, «Красный Молот», «Пищемаш», Карабулакски химреагентий, Гудермесски медицински инструментай, биохимически заводаш, «Вторчермет», «Электроинструмент» яха Назрановски завод, иштта кхыяраш. Январе - феврале пайда бара план кхоачашъяьяц 34 предприяте, е ерригнех 23 процента.

Цу шин бетта 32 предприяте е 22 процента, дIадахача шера цу ханаца нийсдича, пайда кIезигагIа баьб.

Республика цхьайола предприятеш халкъа эша товараш арахецара планах лоархIаяьяц.

Белгалъяьха планови заданеши декхараши кхоачаш ца деш дисад, керттерча даькъе, цхьаболча кулгалхоша къаьнарча методегIа къаста ца могаш болх барах, паччахьалкхен планий кхела хьалхашка цIенхаштта сагота ца хиларах, леррагIа гIулакх чакх ца дахарах, предприятеш доалдара кердача хьалашка яхара кийчо еш гIалаташ дувлийтарах. Иштта цу гIулакха Iаткъар цхьайола предприятеш болхлошца, специалисташца укомплектованни а лерттIа материально - технически Iалашо яь а ца хилар.

Совещане доакъашхоша белгалдоахар, цхьайолча предприятешка кердача хьалашка болх бара бокъонца кийчо яра кIезига терко яьлга. Деррига а указаней а инструкцей а новкъосталца, лакхехьа къоастадергда, е ши-шегIа хьахургда, аьнна хеташ дола хьал хIанз а долаш долга.

ХIанз а хоалуш бац цхьайолча предприятешкара къахьегама коллективай советий лоархIам, иштта цар кулгалхой командно - низа методашта никъ бехкар. Новкъа дале а, цхьа масал доаладе йиш яц, къахьегама коллективаш, шоашта ца доагIеи кхоачашде таро хургйоацеи планови даннеш хьадайтача министерствашта, из нийса ца хилар дIа а хайташ, шоаш яхача тIара ца йоалаш.

Республика дукхагIйолча предприятеша кердача хьалашка болх барга йовлача хана сихха финансови хьал тоадара хьакъехьа де дезараш тIаэцанзар. Массанахьа а финансови дисциплина телхаю. «Красный молот» заводе пайда бара план кхоачаш ца яр бахьан долаш, экономически стимулироваши яра фонд вIаштIехьяьккха йоаццаше а 1987 шера итогегIа болхлошта премеш елар. Цу гIулакха дIаяхийтар кредита средстваш.

Белгалдаккха доагIа, республикански финансови органаша — Госбанка, Промстройбанка, Жилсоцбанка, НГIАССР финансай министерствос предприятешта цу балха тIа эшаш дола новкъостал ца делга, иштта царца цхьана кIоарга экономически анализ а яь, йолаш йола резерваш гуча а яьха, цар кIийлен тIа предприятей финансови хьал тоадара, экономически балха лоархIам лакхбара хаьдда де дезараш тIаэцара гIулакха юстаръяьннай уж.

Къахьегамах алапи луча а дукха къоастаданза дешаш да. Кердача тарифни ставкашка а гIулакхерча наха алапеш оттадарга а довлача хана болхлочун квалификацега а къахьегама хьокхамга а хьежжа алапена эша дифференциаци елга Iалашдара никъ леррагIа чакхбахац. Премировани еча перестройка яра гIулакх вочa хьал тIа да. ДукхагIйолча хана къахьегамах алапи луча кердача хьалашка духхьал разрядаш лохъяра, балха юха а хьажара, балха нормаш лакхъяра, къоаста а ца беш, беррига болхлошта алапеш лохдара наькъаца бовл. Цул совгIа из деррига администраце гIор ца доаккхаш, йоаггIа кийчо а ца еш ду.

Уравниловкана духьала къовсам лоаттабац, коллективни подряд дIайоаржаяра тIехь эффективни гIулакхаш дац. Иштта да хьал А. Шерипова цIерагIча завода дуккхача ремонтни бригадашка, «Терек» яхача мебельни объединене, медицински инструментий заводе, кхычахьа.

Анализо хьахьокх цхьайолча партийни комитеташеи советски органашеи хьалха а санна экономика проблемаш кабинетно - телефонни, диспетчерски методашца кхоачашъеш хилар. юххьанцарча парторганизацешкеи къахьегама коллективашкеи хулача процессай кIоаргга анализ а ца еш. Хьалха а санна, коллективаша беча балха керттерча даькъе теркам тIабохийт дукхала хьокхамашта, во довз боахама кердача механизмо дIадехараш. Гуш да шерлуча демократе хьалашка партийни кулгал де ца ховш хилар. Цо ловш дац формальни, дилетантни гIулакх леладелга. Бакъда, анализо хьахьокхаш ма хиллара, парте цхьайолча райкомашка цунна йоагIаш йола моттиг кораяьяц.

Ший бахьан доацаш дацар «Электроинструмент» завода партбюрос цхьоалагIча квартале партийни собране дувца «Завода производственно-боахама балха итогаш» яха дош оттадар а доклад е партбюро секретарь къоаставар а. ХIаьта директор предприяте производственно-боахама балха кхыбола организатораш хIана оттабаьбац? Кхы цхьаькха а масала. «Грознефтеоргсинтез» объединене партком февраль чакхбоалаш шерра яь хиннача ший заседане хьежаг «Боахама кулгалдара керттера реформа йизза кхоачашъяра объединене администраце де лерхIарех» яхача дешага. Дош кийчдир формально. Доклада тIа кIоаргга анализ янзар эттача хьала де дезача гIулакхий хьалда йола программа оттаянзар. Иштточа чулоацамца «белгалийир» соцама проект а. Из тIа ца эцаш парткома членаша даьр нийса хIама дар.

Факташа хьахьокх экономически реформа толаме кхоачашъяра дуккхача секретарашеи райкомий а горкомий а аппарата болхлошеи хIанз а ледара уйла еш хилар, цунна мишта влияни еза нийса кхета ца даь хилар.

Партийни комитеташа, ма дарра аьлча, гIулакх оттадаьдац керда дIадехараш хIара юххьанцарча парторганизацегеи къахьегама коллективагеи, хIара болхлочунга дIакхоачийтаргдолаш, из ца дича экономикана доалдара реформа кхоачашъярах дувца хала да. Экономически реформа боахама йоакхо яр метта а оттадеш дувцарцеи болх банза баргбоацаш хиларцеи лаьца ца Iеш, хIара дийнахьа де дезача хаьддача гIулакхашца чIоагIало лувцаш хила еза, бакъда уж гIулакхаш хIанз долаш дац.

Шоай доаца, кхыдола гIулакхаш дара тIерабоах юххьанцарча парторганизацей секретараш. Бахьан долаш а бахаьн доацаш а парте райкомашка, горкомашка, обкоме, тайп-тайпарча комиссешка хьех уж. Масала, «Грознефтеоргсинтез» объединене парткома секретара хIара бетта аханел дукхагIдола денош къахьегама коллективал арахьа доах.

Экономически реформа вайцига сеца латт эггара хьалха предприятей кулгалхой, специалисташ психологически эрга ца бовлар бахьан долаш. Планироване нормироване, учета, тIахьожама, доал дара керда структураш хьахилара ерригача системаца къахьегама коллектива хIара саг — хьалхарча кулгалхочунгара денз болхлочунга кхаччалца — экономически реформас дIадехарашта доагIаш долча хьал тIа оттаве веза. Из хIанз а динза да. Болхлой, бригадирий кердача тайпара болх бе безам бола хIана аьлча формальни балха тIа болаш доахача сахьатий дукхалах тийша да цар алапи, хIаьта производства организатораша къаьнача тайпара кулгалду хьал эттад.

Дуккхача парткомашеи юххьанцарча парторганизацей бюрошеи ма йоаггIара вIаштIехьъяьккхаяц кулгалхой, специалистий, болхлой экономически всеобуч. «Электроинструмент» «Металлист», Н. Анисимова цIерагIча НГНПЗ, биохимически заводашка а кхычахьа дуккханахьа а деш алийтар духьа оттадаь да дешар. Дуккхача моттигашка из дешар хьех цу гIулакха кийчбенна боацача, кхоачамбалла методически кIийлеи навыкаши йоацача наха.

Уйла яь отта а яьяц, кхоачаш а яьяц дешашбарий знанешка цIенхаштта хьажареи уж хIара дийнахьарча балха тIа юкъейоалаяреи система.

Цхьайолча предприятешка лохача боараме ю кулгалдеча кадраштеч специалисташтеи аттестаци. «Красный молот», «Пищемаш», «Трансмаш» заводашка, «Грознефтеоргсинтез» «Чечингавтотранс» объединеней, мотти-

(ДIахододар 2-ча оагIо тIа).

Гудермесе хинна сход

КIирандийнахьа Гудермесе хилар Шалински Гудермесски районашка бахача наьха сход. Цига дувца оттадаьдар города уллув хIанз хьалъеш латтача биохимически заводо гонахьарча Iалама ергйола воздействи мишта хургья, яха дош.

Ховш да, керда предприяти боккха халкъабоахама лоархIам болаш йолга. Хьайбай рациона юкъейохийта маьхера добавкаш кийчъяро аьттув боалийтаргба доахана продуктивность дикка айе, баха нах дулхаца, даьттаца, шурийца Iалашбелга тоаде. Заводе болх беш хургва кхо эзар саг, хIаьта дукхагIча даькъе цо аьттув боалийтаргба хIанз общественни производстве балха боаца нах балха юкъеоза.

Цунца цхьана бахача наха юкъе даьржад Гудермесе биохимически предприяти болх бе йолаялийтар экологически хьал талхара цIенхаштта Iаткъаргда, гонахьарча Iалама зе дергда, яха хабараш.

Уж хабараш кIал кIийле йоацаш да. Кепайоазоно хоам баьбар, Украине хIанз болх беш йолча цу тайпарча заводе яха общественноста группа хиннай, аьнна. Болхлошца, специалисташца, бахача нахаца хиннача къамаьлех Гудермеса викалаша кхетадаьд, регион социально - экономически дегIаахара заводо дика влияни елга, Iалама зе деш цхьаккха хIама доацалга.

Сходе къамаьлаш дир КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеевеи НГIАССР Министрий Совета председатела М. А. Керимовеи. Гулбеннараш дIакхетабеш эшэша хьехамаш дир цар. Хоам бир, гонахьара Iалам лорадарах йола бахача наьха сагото йоагI-йоагIача лакхерча органий теркама кIал латтаргхиларах. Парте обкомои республика правительстваси кхы тIа а эша гIулакхаш чакхдоахаргда гонахьенна заводо ергйола харц влияни тахкара а из ца хилийтара а тIалеста. ГIишло хьалъеча юкъа деррига дергда проектни решенеш цIенхаштта кхоачашъяра, къаьстта городереи цунна уллуврча территоре тIареи экологически хьал цIена хилийтара.

Республика кулгалхоша хьехарагIа укх деношка Гудермесера гIишло хьалъеча вена хиннав СССР Министрий Советера вола Паччахьалкхен советник Н. К. Байбаков, мехкдаьттеи мехкдаьттахимически промышленноста даькъе гIорваьнна специалист. Цо хоам бир, гудермесскияр санна йола предприятеш хIанз мехка болх беш кIеззига йоацалга. Гонахьарча Iалама цхьаккха тайпара Iаткъа йиш йолаш яц уж, нагахьа санна гIишло хьалъеча а оборудовани вIашагIйоллача а хана проектни дIадехараш цIенхаштта кхоачашдой, производства технологи нийса лелайой.

Из ишта дале а, республика кулгалхоша терко ца еш ютаргъяц сходе йийца йола саготонаш, деррига а дергда проблема кхы тIа а тахкара. Города а республика а общественностага бухсоццаш бола хоам бергба из гIулакх мишта лел, аьнна.

ДИКАГIА БОЛХ БАЙТА ЭКОНОМИЧЕСКИ РЫЧАГАШКА

(ДIахододар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

герча промышленноста цхьайолча предприятешка сихдаь дIахьу дешар, болхлой гIулакхаши морально-политически кхетами, йиззача хозрасчетеи самофинансироваиеи хьалашка болх бара йола цар говзал кIоаргга ца а йовзаш.

Кадраш экономически кийчъяра чIоаггIа тIахьожам оттабе беза. ХIара кулгалхочунгеи специалистагеи дIахайта деза квалификаци лакхъяр цун гIулакха тIа ма доаггIара дола декхар долга. Боахама доал дара реформа кхоачашъе йиш яц йоагIаш йола знанеш йоацаш.

Геттара боккхача лоархIама гIулакх да завода чухьара хозрасчет юкъейоалаяр. Цхьадолча даькъе из юкъейоалаяьй массехк предприяте. Царех дукхагIъярашка оттадаьдац къоастам бола вIаши юкъера хозрасчетни гIулакхаш, нормативаш оттаяра, учети тIахьожами вIаштIехьбаккхара болх бац. Масала, биохимически заводе март бетта мара болх бе йолаялаизар хозрасчетни комисси.

Из болх тIехьабаьккхар автомобильнии машиннаькъе транспорта предприятешка. Масала, цхьоалагIча январе денз коллектив кердача системагIа болх беш лоархIача № 1436 йолча автоколонне балха кердача хьалашка доварах дола приказ тохаизар 9 марта мара.

Пассажирски предприятешка — № 1572 йолча автоколонне а № 1 йолча ПАП а лохерча звеньяшка, къаьста ремонтни бригадашка а долаш, боахама расчет формально юкъейоагIа, ремонт дика ярах, оатхалийн материальни ресурсайн кхом барах материальни стимулированин яра система кийчъьяц.

Бокъонца йола боахама расчет, боахам лелабара кердача хьалашка болх дикагIа вIаштIехьбаккха таро луш йола керттера юххьанцара звено лоархI бригадах. Из нийса да. Цар (бригадаша) эффективно болх беча, бIарчча хьанийцача шоай участка е предприяте гIулакхашка цар хьинаре дакъа лоацача, — цига боахама расчето ший дикагIйола оагIонаш хьахьокх.

ХIаьта вай долча цу хьакъехьа фу ду? 2844 бригадах 632 мара яц боахама расчета хьисапе болх беш. 1987 шера цу тайпарча бригадашта шиъ мара тIаккхийттаяц, хIаьта царна чубоагIа нах 21,9 — негара 21,7 процентага кхоачаш кIезиг беннаб.

Цу тайпара хьал цхьаболча кулгалхой мекъалцен бехктокхам ца хиларцен мара кхетаде йиш йолаш дац. Уж духхьала шоашта кхы тIа йола халонаш хьатIаэцца ловш бац. Бригада боахама расчетага яккхар — наха хьалхашка шийна хоадамболлаш дола декхараш тIаэцар ма дий, хIаьта цхьабараш уж мишта кхоачашду бицбеннаб.

Дикача дас санна, хьаькъале, пайда боалаш гIулакх дIадахьа йиш я, нагахьа санна балха моттигаш дика Iалашъяь а вIаштIехьъяьха а хуле.

1988 шера эттача хьалага хьежача, республика промышленносте царех ахаиел кIезига дукхагIа яраштa мара аттестаци яьяц. Аттестаци яьча юкъейоагIача 15 эзарнех рационализаци яь 2,5 эзар балха моттиг мара яц. ВIалла биц из болх «Красный молот», грозненскии гудермескии «Нефтехимзапчасть» яхача заводашка, эсала бу «Грознефтемаш» «Трансмаш» яхача заводашка, «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене, кхыча моттигашка.

Чакхбаьккхабац балха моттигашта рационализаци яра болх. ХIаьта лакхача Iилман - технически дIадехарашка хьежжа, производствана Iалашо яр, дикагIдола къахьегама хьалаш хьадар, из деррига а хьаькъале вIаштIехьдаккхар — ма хулла кIезигагIа наьха низи материальни ресурсаши дIа а йохийташ, производства лерттIа болх бара, дика продукци арахецара кIийле а лард а я.

Партийни комитеташ, юххьанцара партийни организацеш, из болх геттара во леллаше, цу дешашка хьажац. ЦIенхаштта хатта деза цох лаьца предприятей профсоюзни комитеташка а. Уж ма йий болхлой моттигашта аттестаци яра тIахьожам лоаттабе безараш, хIана аьлча из дара боарам коллективни договорашта юкъебоагIаш ма бий. Цхьабакъда, из тайпа хIама дац, масала, е «Грознефтеоргсинтезе», е «Электроинструменте», е пассажирски автопредприяте.

Партийни комитеташ хье ца луш хьажа денхарийла я къахьегама коллективий производственни балха лоархIамегIа болча лостамагIа профкомаша беча балхага.

Экономика дешашта боаггIаш бола теркам тIабахийтац районнии городскойн Советий исполкомаша. Из тайпара хьал ла йиш йолаш дац. Республика Министрий Совето, облсовпрофо исполкомашкен профсоюзий отраслевой обкомашкен хатта деза: экономика эффективно лелаяра проблемаш къоастаеча цар иштта талмастта дакъа хIана лоац, аьнна.

1987 шера, укх шера хьалхарча квартале реконструкци яра, Iилман - технически, опытни, конструкторски, технологически балхий, Iилман-технически программай заданей планаш предприятеша санна, хIаьта иштта Iилман учрежденеша, Iилман-тохкама а конструкторски а организацеша кхоачаш ца еш йисай. Карабулакера химреагентий а «Электроинструмент» а заводаш, «Вторчермет» санна йолча предприятешка керттерча технически хьокхамех йола мероприятеш вIалла плане а яц. Кхыйолча предприятешка уж планаш геттара зIаминга а таханарча дено дIадехараштa жоп ца луш а я.

ЧIоагIа во болх бу автомобильни транспорто. Радикальни экономически реформа укхазарча дуккхача кулгалхоша тIагIолла а цхьан оагIорахьара а кхетаю. Царна вIалла доацаш санна да керттера гIулакх — перевозкаш яра дола заказчикий а пассажирий а хьашташ дизза кхоачашделга. Пассажираш дIа-хьа кхувлари транспортно - экспедиционни гIулакхаш дари во лел, «Чеченингушавтотранс» объединене кулгалхоша (н. Е. А. Надиров) цхьан моттиге латтара шоай психологи вIалла хийцаяц.

Тайп - тайпара бахьанаш лех шоай ца деш дисараши кхоачамбоацараши лочкъадара. Масала, кадраш тоъац яхаш дувц, хIаьта царна эша хьалаш хьадац: нах чу баха фусамаш хьалъяра эша рузкъа Iалашдац, эсала хьалъю уж. 1987 шера плане 15 квартира мара яцар. Наха чу баха фусамаш хьалъеча боахама способ дегIайоалаяц. Наькъаш деха да яхаш бахьанаш а доахаш, транспортникаштеи наькъаш тоадераштеи, предприятешта а организацешта а юкъе этта гIулакхаш хувцара тIаерзаяь корта бола предложенеш йоалаяц.

Экономически реформо дIадех хозрасчетни претензей система а договорной бехктокхам а экономически кIийлен тIа оттабелга. ТIаккха транспортни предприятешта хинна зенаш наькъаш тоадара службай чотагIа меттаоттадеш хургда, хIаьта къахьегамхой балха тIехьабисарах дола зенаш — транспортни предприятеша дIатокхаргда.

Бехк баккха боагIа наькъаш тоадара йолча службай кулгалхоех. Укхаза уйла йиц маршруташта рационализаци ярах, бIарччача шера кIоагаш дIадикъара а текуци ремонт яра а хьисапе болх вIаштIехьбаккхарах, хIаьта из вай климатически хьалашка диллача динза даргдоацар а хинна дIаотта деза.

Грозненски горисполкомо, хIаьта иштта республика Министрий Совето бетта йолча хана кийчъе а еза, тIаэца а еза автомобилисташи наькъашка хьожаш бараши шоайла дIа-хьа экономически хозрасчетни гIулакхийи декхарийи гомашка оттаберг бола решени.

Пассажираш дIа-хьа кхувлача транспорта балха тIехьа депутатски а болхлой а тIахьожам бац. ХIаьта автопредприятешка шерра даьржад дисциплинеи организованности ца хилар, шоай гIулакха машинаш лелаяр.

Пассажираш дIа-хьа кхувлача пайда эцац служебни автобусех, цу хьакъехьа йола указанеш кхоачашийц. Из транспорт, инспекцеи общественностеи рейдаша хьахьекхача бесса, ше де деза гIулакх кхоачашдеш а йоацаш, къахьеганза доходаш яхара хехкаш я. ГАИ болхлоша чакхъяьхача контрольни проверкаша апрела пхе дийнахьа гучаяьккхар шоаш де дезар ца деш лела 83 автобус, цу юкъе шоашта хIама яккхара лела 57 автобус а йолаш. Царех дикка дукхагIъяраш — автотранспорта объединенера я. ХIаьта нн. Е. А. Надиров, М. Х. Татриев автобусаш тоъац яхаш Iокадаш ба.

Экономике радикальни реформа хила йиш яц доалдеча демократизаци ца хилча, цо дIадех социальни проблемаш къестаеча нийса доаца доалдара гIулакхаш лелядеш хилча мел зе ду къахьегама коллективашта дIахайталга. Масала, «Грознефтеоргсинтез» объединене хьалхарча квартале 0,5 процент продукци дIа ца йохьийташ йисарах доадаьд 480 эзар сом, цу даькъе алапи 100 эзар сом совгIа. Фуд бахьан? Керттерча даькъе чурча гIулакхашца дувзаденна да из. Масала, из да нн. Яценко Г. А., Мулин А. И. керте латтача Н. Анисимовеи В. И. Ленинеи цIерагIча, НГНПЗ-и ГНПЗ-и заводашка авареш хиларах термически каталически крекироване шоллагIча процессий мощностех алкилироване установкех кIезигагIа пайда ийбар.

Объединене цIенхаштта йола проблема я продукце ассортиментеи дикалеи проблема. Тахан а тIехьа В. И. Ленинеи Н. Анисимовеи цIерагIча заводашкара производственно - товарни конгоре дIачуухийт дика йоаца компоненташ. Заводашка вIашагIъехкача дикала группаша во болх бу, технически службай кулгалхоша цхьан ларда тIа яхац уж. Цу дерригне а Iалаьмате дукха пайда хьа ца луш йола расходаш яйт, экономика телхаю.

Уж кхоачамбоацараш нийсдолийт заводийн объединенеи кулгалдара йолча кадраша. Нагахьа санна доалдеча порядок хилийтара цар шоаш де мел дезар даьдалаге, коллективашта иштта новкъа дола зе хургдацар.

Планаш кхоачаш ца ярах, доал ца дарах, хIамаш лечкъаярах, кхыдола бахьанаш нийсдаларах къахьегама коллективана даьча зенах бокъонца расчет а еш, предприятей болхлой собранешка кулгалхоша хIара кварталагIа отчет телилга правило а хинна дIаотта деза. Ший алапи а доадеш жоп тела декхарийла вац болхло хIаман сагота боацача кулгалхошеи специалисташеи доалде ца харах леладеча гIулакхашта.

Керттера проблема я товараш ца тоъаш хиларца, хIамаш лечкъаярца, товарно - материальни маьхера хIамаш талхарах, доадераш ца къовсам лоаттабар. 1987 шера уж хилар дукха хIама ца эшаш 17 миллион сома маьха, царех промышленносте — кхо миллион совгIа сома маьха. Юхаметтаоттадаьр кIезига да. Из цIаьхха нийсденна а дац. Зе ца хулийташ дитара а хинна зе юхаметтаоттадара а боахама кулгалхоша шоай декхарехи бокъонехи геттара кIезига пайда ийбу.

ЦIенхаштта зе ду предприятеша дика йоаца продукци арахецарах, производства отходехи кондиционни доацача товарехи во пайда ийбарах.

Экономика радикальни реформа декхараши принципаши кхоачашъяра партийни комитеташа, паччахьалкхен, боахамий, профсоюзни организаша беча балха анализо хьахьокх цар балха тIа цунна йоагIаш йола моттиг ца кораяьлга. Халкъбоахама декхараш кхоачашдечара формаши методаши, боккъалдар аьлча, дукхагIча даькъе хьалха хиннараш я. Дуккхача партийни, советски, боахамий, профсоюзни организацеша уж хийцаяц. Цхьайолча партийни комитеташа шоай декхар лерхI авралаш елгеи нах чувхабелгеи.

Цхьабараш цхьаккха дича а мукъабоалалац тIеххах летача, сеца лаьттача ханах долча лазарах — де доагIар, дича санна хьалхашка а увттадеш. КIезига - дукха даьа позитивни хIама ца дича, тIаккха укхаза е кхычахьа гIадваха дувц, рапорташ тел: «Оаха перестройка яьй». Цу гIулакха тIехьа партийни комитеташа дицдалийта йиш яц, бокъонца тIехьа хила а еза уж парте лоралелаш яхачоа, «перестройка къамаьлащцен дукха ювцарцеи кегае йиш яц».

Перестройка, ховш ма хиллара, — из хоадамболлаш долча карагIдийннаращца дуссташ дола хоадавболлаш дола гIулакх да. Нагахьа санна предприяте овсаре къахьегара дола дика хьалаш Iалашдаь дале, наха шоаш дакъа лоац доалдеча, планаш кхоачашъю — хоалуш дIахьалхашкахьа ух уж наха баха цIенош Iалашдара, бытовой гIулакхаш дара, транспорта болх тоабара, иштта кхыдараш дара.

Дуккхадар тийша да кулгалхоех, уж лоархIаш хиларах, перестройка гIулакха уж тешаме хиларах. Вай къоастабе беза кхоане а схкаш, тахан деш цхьаккха хIама доацаш бола кулгалхой, уж кулгалдеш бола дукха ха яле а. БIаргаго беза политически даькъе кхеташ, цIенхаштта дола гIулакх дIадоладе кийча бола къона энтузиасташ. Уж санна бола нах хьагучабахара мел эша таронаш йолаш я. Из я гласность, хоржамаш дар, отчетность, хIанз долча законо дIадехарга хьежжа партийни тIахьожам лоаттабар.

ХIанз предприятех долча Законага хьежжа дIаболабаьб боккха политически болх — предприятей кулгалхой хержалга. Цар хьахьокх хила дезачунга вай ца кхьчалга. Я яха кадрай резерв наьхата тIа мара яц. Из иштта доллашехьа каст-каста ше-ший хьашташ кхоачашдайтара дола низаш тIаухийт. Эггара чIоагIагIа воагIаш вола, цIенагIа, кхеташагIа вола организатор ца а хоржаш, группови хьашташ кхоачашдергдар харжа гIерташ моттигаш нийслу.

Боахамий кулгалхой хоржача Iалаьмате чIоагIа терко е еза партийни организацеша. Экономика перестройка кхел тийша я къахьегама коллективана керте оттачох. Хоржамаш — из партийни комитетий эггара керттера, эггара хьалха латта участок я.

Укх шера хьалхарча квартале республика промышленни предприятей балха итогаша хьахьокх, яхаш белгалдаьхар совещане дакъа лоацаш хиннараша, парте дуккхача горкомашеи райкомашеи, юххьанцарча организацеша, советскии профсоюзнии органаша, боахамий кулгалхоша кхетамца а компетентно а гIулакх ца леладелга, дуккхагIбараш къьнача Iаьдалага уйла яра а гIулакхаш дара а йолча стереотипаш тIара а ца боалалуш, кийча боацаш, бисар доалдара йолча экономически методашта, вахаре радикальни экономически реформа тIагIертта чакхъяккхара.

Нийса ца лелараш кара дукхагIа хьадеха деза, массе а тайпа йолча рутинацеи консерватизмацеи цIенхаштта къовсам лоаттабе беза, майрра бовла беза хозрасчетага, шо-шоаш дIадахийтар юхаметтаоттадечеи самофинансированеи принципагIа болх барга, массанахьа а юкъейоалае еза самоуправлени. Духхьал революционни перестройка доалдара методаша вIаштIехьдоалийтаргда республика экономически потенциал дегIаккхувлача кердача толамашка кхача, укх шереи бIарччача пятилеткан паччахьалкхен планаш толамца кхоачашъе.

КПСС ЦК февральски (1988 ш.) Пленума решенеш кхоачашъе

Дийша а идейни унахцIена а тIехье хьалкхее

КПСС Грозненски горкома XI пленуме дийцар КПСС ЦК февральски (1988 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяраи СССР Кхачан программа дIадехарашка хьежжа городе баха нах кхачан продукташца Iалашбелга тоадараи долча городской партийни организаце декхарех дола дешаш. Хьалхарча дешах доклад йир парте Грозненски горкома секретара В. С. Масловас. ШоллагIча дешах йола доклад пленуме ешанзар, из йовзийтаяр пленум хилалехьа хьалхха горкома членашта.

Города халкъа образоване система 230 гаргга йолча учрежденех латт, царчу дешаш 86 эзар совгIа дешархойи студенташи а болаш. Халкъа образоване система хIанзарча хьала анализ а яь, докладчика пленуме хиннарий теркам тIаззар кердача экономическии социальнии ситуаце дIадехарашка хьежжа дешар хьехаш, хьалкхувш йоагIача тIехьенна кхетам луш, болхлой кадраш кийчъеш беча балха кIоаргта хувцамаш де дезилга.

Школьни реформа проблемаш даим ший теркама юкъ моттиге лоаттаю парте горкомо. Уж дешаш дувцаш городской партийни актива собрани яьй, бюро заседанешка каст-каста дувц школьни реформаца дувзаденна дешаш.

Тахна а тахка, Iома а яь городерча школашка, кхыйолча дешара заведенешка дIайоаржаяьй №№ 3, 41, 56 йолча школай, педагогически училища, кооперативни техникума дикагIболча хьехархой педагогически говзала опыт. Города хIара районе болх беш я учебно-производственни комбинат, кийчъяьй 29 кулг-кара къахьегара йола комбинаташ, предприятешка я 1300 совгIа болча дешархоша болх беш йола моттиг.

Профессионально - технически училищешка болхлошта керда говзалаш Iомае йолаяьй: вычислительнии микрокомпрессорнии техника лелаяра специальносташ.

Кадраш кийчъергIйолаш предприятешца договораш чIоагIдаьд профтехучилищаша, техникумаша.

Цунца цхьана докладчика чIоаггIа теркам тIабахийта дийцар керттердарех дола дош — дешара заведенешка Iомабеш болча наха луш йола знанеш эсала хилар, цар боарам лоха хилар.

Школаш йистейоахача хана а юкъерча специальнии лакхерчеи дешара заведенешка деша дIаоттача хана а экзаменаш дIалуш гучадувл дешархой кийчбеш беча балхацара кхоачамбоацараш. ХIара кхоалагIвола дешархо школьни программагIа доагIагIача боараме дешар Iомадаь вац. Аттестаташ тIа дика оценкаш латташ школаш чакхъяьхараш знанеш кIезига йолаш ба.

Из деррига а керттерча даькъе дешар эсала хьехилга, дешархой активность лакхъергIйолаш кIезига болх белга да.

Дукха кхоачамбоацараш да города профтехобразоване системе. Еррига профтехучилищаш; цар база ца а хувцаш, юкъерча дешара заведенешка яхаро дешархой знанеш а практически навыкаш а лакхъярга кхоачадаьдац гIулакх.

Техникумашка Iомаеш йола знанеш лабораторни занятешка чIоагIъелга ледара лел. Уж дешара заведенеш чакхъяьхараш хIанзарча техника дIадехарашка хьежжа знанеш йолаш хилац.

КIезига дац кхоачамбоацараш лакхерча дешара заведеней балха тIехь а. Теоретически а практически балха а эсала кийчбаь хул уж чакхъяьха дуккхабараш. Укхаза керттера бахьан да вузашка кадраш хьакъоастаяра, кийчъяра гIулакх боаггIача боараме ца хилар, деканашкара, кафедрай заведующешкара студентий знанеш кIоаргагIа хулийтилга дизза хьа ца дехар.

Уж а кхыдола а кхоачамбоацараш сихагIа дIадоахаргдола наькъаш лаха дезилга, педагогий - новаторий опыт, балха керда методаши формаши дукхагIа юкъейоалае езилга белгалдаьккхар пленуме.

Къамаьлаш даьраша а доклада тIа а чIоаггIа теркам тIабахийта дийцар производственни коллективаштеи дешара заведенештеи юкъера бувзам чIоагIбе безалга.

Цхьайолча предприятешка дика дIадоладаьд дешархошта болх бе моттигаш къоастаелга, царна аттестаци елга, царна производственни гIулакхаш Iомаде мастераш оттабелга. Иштта вIаштIехьдаьккхар из гIулакх «Автоспецоборудоване» яхача заводе, «Грознефтегеофизика» яхача тресте, «Оргтехника» яхача производственни объединене, СССР 50 шу дузара цIерагIча химзаводе.

Цхьабакъда, из гIулакх тесса леладу цхьайолча предприятей кулгалхоша, партийни комитеташа, юххьанцарча партийни организацеша. Цу хьакъехьа дийцар пленуме къамаьлаш даьча КПСС Ленински райкома хьалхарча секретара Е. И. Пучкова, № 2 йолча юкъерча школа хьехархочо, СССР халкъа хьехархочо Э. Д. Васинас, «Сердало» газета бехктокхаме секретара С.-Г. С. Котиева.

Школанеи производственни коллективанеи юкъера бувзам чIоагIлургбола наькъаш хадданза леха деза, цу бувзама керда формаш даим балха юкъекхувла еза. Из дIадех хIанзарча хано. Цхьайола профтехучилищаш базови предприятешка дIаялара хьакъехьара дош аьттув хургболча оагIорахьа къоастадича дика хургдар. Цу тайпара опыт городе йолаш я. Масала, кооперативни техникума балансе учебно - производственни предприятей хьисапе дIаеннай столови, кондитерски цех, «Юность» яха кафе. Медучилища дешархоша больницешка болх бу, инвалидий госпитала шефство лелаю.

Хетаргахьа нийса хургдар Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене ПТУ дешархошка дукха йоккха йоаца объекташ хьалъяйтаре, торговле министерствос — учебни тика, «Терек» яхача объединене — мебель хьаеш йола мастерске хьаелларе.

— Цу тайпара бувзам чIоагIбаьб тха заводо ПТУ-3 коллективаца, — аьлар къамаьл даьча Х. Загаева. «Красный молот» яхача завода электросварщика. — Училищаца оттадаьча договорагIа шефски гIо дара хьисапе тир, душевой хьае лаьрхIад заводо, хIаьта тхона эшарга хьежжа керда специальносташ дешархошта Iомае училища а лаьрхIад.

Докладчика а къамаьл даьча Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета проректора И. Р. Лоовс а дийцар лакхерча дешара заведенешта хьалхашка латтача декхарех, уж кхоачашдара наькъаш белгалдаьхар. Масала, университете студенташта дешар хьехара керда формаш лех, блочни расписане модель юкъейоалаяьй, дуккхача хана лаьрхIа профориентационни балха формаш лелаю. Бакъда, городерча кхыча вузашка кIезига терко ю цу дешай.

Боккха лоархIам болаш да дешара учрежденей материально - технически база чIоагIъяра дош. Цу деша хетадир шоай къамаьлаш «Грознефть» яхача объединене керттерча инженера В. Я. Бородина, Грозненски химзавода аппаратчица А. Ф. Сербинас, Грозненски горисполкома председатела заместитела М. И. Сальниковас.

55 школеи ПТУ-и 2—3 сменагIа болх беш я. Из да школьни зданеш дукхагIа хила езалга. Цу деша хадданза терко а еш керда зданеши пристройкаши дукхагIа хьалъяра гIулакх лертIа ца доккхе ханахьа кхоачашдулургдац школаш цхьан сменагIа болх барга яхара декхар.

Школе керттера фигура — хьехархо. Цунна эшаш дола балха хьалаш хьадар, цунна кердадар довзийтар, дикагIйола опыт, балха формаш, методаш цо караерзаяр лоархIаме да хIанзарча хьалашка. Из белгалдаьккхар пленуме къамаьл даьча № 41 йолча юкъерча школа хьехархочо Т. Е. Александровас.

Пленуме иштта дийцар кагирхошта коммунистически кхетам луш беча балха проблемаех. Къаьстта чIоагIа теркам тIабахийтар интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара болх тоабара дешашта. Белгалдаьккхар, идейни унахцIена тIехье хьалкхеяра деррига низаш оарцагIдаха юххьанцара партийни организацеш декхарийла хилар. Иштта ба школьни реформа чакхъяккхара КПСС ЦК февральски Пленумо белгалбаь магистральни никъ.

* * *

Городе баха нах кхачан продукташца Iалашбелга тоадара хьакъехьара дош дувцаш къамаьлаш дир КПСС Старопромысловски райкома секретара Х. М. Дзейтова, Грозненски горисполкома председатела заместитела, горплана председатела А.-Х. Х. Аушева, Грозненски биохимически завода директора В. Д. Дагаева, «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене парткома секретара В. В. Жарикова, «Силуэт» яхача объединене вязальщицас Ж. А.-Х. Шахтиевас, «Грозныйагроплодоовощторг» яхача объединене генеральни директора В. П. Хаперске, «Автоспецоборудоване» яхача завода слесарий-сборщикий бригадира В. П. Рослякова, «Грознефтемаш» яхача завода слесара Ю. Л. Коротина, КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара В. А. Куценкос. Цар белгалдаьккхар, городерча предприятешка подсобни боахамаш сихагIа вIаштIехьдахара беш бола болх эсала хилар. КIезига йоакхо ю лаьттанцареи хьайбайи продукци подсобни боахамашка дукхагIа яккхара.

Пленуме йийца а йийца тIанйцар городерча дукхагIйолча промышленни предприятей подсобни боахамашка дулх, чкъаьрий дахара йола программа.

Пленуме балха юкъе дакъа а лаьцар цига къамаьл а дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева.

К. СУЛТАНОВ.

СССР кооперацех долча Закона проект ювцаш

Кулгалхой бехктокхам айбе

Боккха теркам тIабахийта Iомаю советски наха кастта болх бе долалургдолча Закона проект. Цо гаранти лу гражданашта шоай лоIамагIа кооперативашта юкъебаха, цигара арабовла, цунна кулгалдеча дакъа лаца. Цу хьакъехьа йоккха опыт Iоаяьй социалистически мехкаша. Масала, Китае, Югославе, Венгре. Цига шерра юкъейоалаяьй дезала подряд. Венгре дезала подрядагIа болх беча звеноша хIара гектара тIара юккъера лаьрхIача 40 центнер ялат чуэц. ХIаьта вай мехка из цифра шозза а кхозза а лохагIа я.

Лоацчача хана балха керда формаш юкъейоалаяра наькъаца Китаерча ахархошта мегад мехка чуэцаш бола хьувкъам 33 процент совгIа алсамбаккха, шоай хьал-таро тоае. ХIанз чурча рынке ма эшша кхачан продукци лоаттаярал совгIа, из кхыча мехкашка йохка йиш йолаш я дунен тIа эггара дукхагIа нах баха паччахьалкхе.

Цунца дувзаденна са безам бар проектана ер дешаш юкъедахьа: **«ШерагIа Iомае социалистически мехкий юрта боахама продукци алсамъяккхара опыт, цох бизза пайда эца».**

Укх тIеххьарча хана хийла моттигаш хул цхьаболча кулгалхоша дезала подряда хьисапе болх бе ловш болча наха цхьацца новкъарленаш еш, вIашагIъехкача кооперативай балха юкъегIерташ, цар болх дIа ца бохийташ. ХIаьта цхьадолча боахамий кулгалхоша арендни подряд юкъейоалаяр шоашкара доал даккха гIерталга санна лоархI. Цудухьа биъ когара а этта, кердачоа духьалбоал уж.

Цунца дувзаденна проектана укх тайпара хаьдда маIан дола пункт юкъейоалайнча бакъахьа хетар сона: **«Кооперативни болама, арендагIа лаьтта леладе безам бараштa духьале еш бола кулгалхой бехктокхаме оза, балхара мукъабовлийта уж. Кооперативе къахьегаш болча наха доагIар дIа ца далар, из дIалуга тIехьатеттар, е цун боарам кIезигбе гIертар — закон телхадар санна лархIа».**

М. КАРТОЕВ,
пенсионер.

Къахьеганза доходаш яхарца—лира къовсам

ХИР ХОАДАДЕ КЪОАЛИЙ

Укх тIеххьарча хана шерлуш боагIа къахьеганза доходаш яхара тIаккхувш барашцара къовсам. Цхьабакъда, биззача боараме из ийрча гIулакх дIадаьннад ала, хIанз а хьалха да. Эхь ца хеташ паччахьалкхен «киса» кховда кийча бола нах хийла нийслу. Къаьстта юрташка кIезига дац цу тайпара хIамаш. ДукхагIча даькъе уж нийслу кулгалхой мела болча боахамашка, правоохранительни органаша шоай болх талмастта беча, прокурорски тIахьожам лаьгIбалийтача.

Цецвоаккхаш хIама дар укх деношка «Грозненский» совхоза коммунистий собране долаш тхона хезар. Зале багIачар къайладахьанзар шоай боахама касса кулга цIена боацача наха бIаь эзар сом доацаш йиталга. Духхьал парте райкомо къахьеганза доходаш яхарах оттаяь справка Iо а йийша, соцаде лаьрхIа хинна къамаьл гаьнадаьлар. Нах раьза бацар совхоза рузкъа лочкъадаьча наха таIазар ца дарах, царга шоаш даь материальни зе хьа ца такхийтарах. Керттера хаттар: мичахьара хьаIайнад иззала декхар?

Совхоза кулгалхоша, цхьан багара доагIаш санна, массане а цIераш йоах хьалха шоай боахаме къахьегаш хиннача Э. Эдилова, А. Хациева, Б. Вахаева. Царех хьалхарвар доахан дIаэцача пункте заготовитель волаш, дукхагIа ший киса хьалдизара уйла еш хиннав. Ревизийча гучадаьннад цо 14 эзар сома маьха къоалаш даьлга. Суд е йоагIа цунна аргда оаш. Къамаьл дац, йоагIа. Цхьабакъда, къу бехках удаш лела ялхлагIа шу да! Из гIулакх ца кхасташ ер майий, аьнна, инстанци йисаяц республике, хIаьта а зуламхо бехктокхаме оза аьттув баьннабац. Наха дувцачогIа, Х. Эдилов е сигала а е лаьттан кIал а лечкъавац, вай республика столице вахаш ва.

Ши шу хьалха совхоза, вешта аьлча паччахьалкхен кассана 2400 сома зе а даь, хи чу баха кхера санна, къайлабаьннаб А. Хациеви Б. Вахаеви. Царех дувцаш совхоза керттерча бухгалтерей юрисконсультей ца доаккхаш оарц дитадац, шоаш IоцIенбала гIерташ.

Цхьабакъда, гьна ваха везаш хиланзар уж шоаш шийла «пхьараш» болга ха. Нагахьа санна лакхе вийца кхоъ хьалаха аьттув ца боалаш уж багIе, фу ала деза хIанз совхоза территоре тIа бахаш а болча наха хьаьрчача декхарех? Цу тайпара масалаш ког дIа мел баьккхача да цу боахаме.

Совхозерча жа-Iуй шоай долахьара хьайбаш долга массанена ховш да. Уж паччахьалкхен Iулащца доажаду цар, паччахьалкхен доакъар дехкаш кхоаб. Совхоза кулгалхой пурамийца соахка ерригача бригадашка болх беча наха бокъо елар из де, шу чакхдаьлча совхоза хинна зе хьатокхаргдолаш царца договораш а оттадаь. Йилла ха чакхъяьлча, счетий бурилгаш дIа-хьа техар. Ер дар цар хьахьекхар: Н. Арсмерзоева кулгалдеча бригада членаша совхоза кассе дIадала дезар 1246 сом дар. Цул доккхагIа дар М. Сапарбаев керте латтача бригадах хьаьрча декхар — 2176 сом. Б. Асабаев — 1560 сом, Х. Башаев — 653, К. Арсмерзоев — 715, У. Сапарбаев — 1860, И. Мудаев — 1310 сом хьатакха дезаш бар. Паччахьалкхен Iулащца бокъо йоацаш шоай доалахьара жа лела дарал совгIа, шоашкара доагIар хьадала а дагабац уж. ХIаьта совхоза кулгалхой оаха фу дергда царна яхаш, таккхалча багIа.

Цхьабакъда, массарел тамаш йолаш дар совхозо хьалъяьча нах бахача фусамех квартплата хьагулдеча тхона дайна сурт. «Декхараш хьаьрчараш» гIа-буц миссел дукха бар укхаза. Масала, Д. Мазуевас хьа ца луш дисад 811 сом, И. Алисултановаси М. Джуевасеи — хIаране 70 сом, Ж. Тепсуева — 796 сом. Гонга кхаччалца декхарийла чубахаб А. Нуриева, М. Юнусова, А. Берснукаева, З. Батырова, Ш. Дудаев, итташ - итташ кхыбараш.

Фу даьд царгара квартплата хьадаккхара совхоза финансови служба болхлоша а юрисконсульта а? Даьсса хабар деце, хьадаь хIама дац. Атта деций цхьацца бахьанаш а доахаш, таккхалча багIа. Кхы цар кисара ахча а мичад дувцаш дар, паччахьалкхен рузкъа да. Цхьабакъда, тахан боахам лелабара кердача хьалашка совхоз яьннача хана, цу тайпара позици пайдан хуле тамаш я-кх. Укхаза хIара кепиг лархIа дезаргда.

Цу тайпара хьал Грозненски районе духхьал цу совхозе мара дац аьлча гIалат хургда. ДукхагIдолча боахамашка Iалаьмате во лелаю материальни маьхалений учет. ХIаьта колхозий, совхозий кулгалхоша дIакъовлац паччахьалкхен рузкъа тIакховдара аьттув луш дола такилгаш. Иштта, районни агропромышленни объединене гIолла недостача нийсъялийтара, къоалаш дара, продукци талхийтара бехке болча нахагара хьадоагIа 622,5 эзар сом хьа ца доаккхаш дус. Цхьабола «декхар хьаьрчараш» балхашкара дIабийнаб, хьулбеннаб.

Къаьстта ийрча хьал эттад «Загорский» совхозе. Нагахьа санна соахка укхаза нахагара хьадаккха дезар 127 эзар сом хиннадале, тахан цун боарам 163 эзарнега дIакхаьчаб. Из тахан дар да. Декхар кхы а дукхагIа хила тарлуш дар, нагахьа санна 8 эзар сом нахагара хьадаьккха децаре, 107 эзар сома йолча убыткаштеи затраташтеи слисани яьецаре.

«Куларинский» совхозе касса 97 эзар сома «лаьгIъяьй» кулга цIена боацача наха. Царех цхьа сом хьадаккха аьттув баьннабац. Цу тайпара хьал да кхыйолча колхозашкеи совхозашкеи, коа тIара оалхазараш леладеча фабрикашка. Духхьал хьайбаши оалхазараши къедойтарах паччахьалкхенна даь зе 2414 эзар сомага дIакхаьчар. ХIаьта цу гIулакха бехкебараш ца башшаш хьеж законага. Шоашта ловр-товр де мукъабисаб уж.

Цхьа масал. Соахка июнь бетта районерча шура кхухьача машинаш тIа болх беча виъ водитело молзаводе дIаккхачалехьа «тIаппе» йоаяьй 802 сома маьха йола 2360 килограмм шура. Цох а цхьа кепиг паччахьалкхен кассе юхакхаьчадац. КIезига кхоачамбоацараш дац гIишлон организацешка. Мах ца луш квартирашка баха, газ йоагаю нах дукхагIа ца хуле, кIезиглуш бац. Ховш ма дий, цу тайпарча наха доагIар: квартираш хьаяхар, газ дIахоадаяр. Законодательствос бакъдеш ма дий из.

Парте Грозненски райкома, райисполкома кулгалхоша мишта лов цу тайпара ийрча факташ? Е дIахо а бокъонца дола сурт къайла а кхухьаш, таккхалча багIа лаьрхIа ба-те уж? Тамаш я-кх цу тайпара позици перестройка дIадехарашца вIашкайоагIаш яле...

М. КАРТОЕВ.

Перестройкен кадраши

НИЙСАЧА НАЬКЪАГІА

Кадрашца болх бара дукха теркам тІаухийт Карабулакерча химреагентий заводе. Иштта, мугІареча болхлочунгара шоай къахьегама никъ дІаболабаь, тахан бехктокхамеча участкашта кулгалдеш дукхха нах ба укхаза. Царех ба химреагентий цеха начальник А. Коломыцев, участка начальник Д. Пахомов, сменай начальникаш С. Даурбеков, Т. Зайцев, воккхагІвола инженер - технолог В. Гладких.

Завода партийни организаце кулгалдара кадрай резервана юкъебахийтача къонача специалистий балха хадданза тІахьожам лоаттабу, цар творчески наькъага хьеж, цар организаторски балха говзал лакхъяра гІо ду. Политически дегІавара дика школа я партийни, комсомольски порученеш кхоачащъелга. Иштта дика пайда баьлар И. Шестаковнеи В. Гладкихаи цар завода комсомола комитете цхьан хана болх барах.

Специалисташкара хьадехар къаьстта лакхделар КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленум хинначул тІехьагІа. Предприятей бокъонаш шеръяларга хьежжа, халкъа боахама планировани ечара хІара болхлочун бехктокхама лакхбеннаб.

Из дика кхетаду лакхе вай хьоахаваьча химреагентий цеха начальника Коломыцев Александр Дмитриевича. Юххьанца завода сушильни отделене машинист волаш къахьега волавелар из. Цул тІехьагІа — воккхагІвола аппаратчик, тІаккха сменни инженер-технолог, юххера а цеха начальникалла хьожавир из. Уж духхьал Коломыцева къахийга участкаш хинна Іац. Визза специалист хьахиларга цо хьабена къахьегама никъ ба вай хьахьекхар. Наггахьа мара нийслац кулгалхо балха тІа ше лохвар дехаш. Шийн низах ца тешалгІа да цун из? Е совлен лаьца эздел да? Цу тайпара хаттараш увттадора шоашта хьалхашка болхлоша Коломыцев заявлени яхьаш завода кулгалхой болча веча.

— ХІаране перестройка елга шийгара дІадоладе дера, — йоахар Александр Дмитриевича. — ХІаьта, сона хетачогІа, сай балха тІа аз хІанз а яьіц перестройка, цудухьа са моральни бокъо яц наха кулгалде.

Цу тайпара къамаьл хилар цеха начальника КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума материалаш йийшачул тІехьагІа. Дукха къамаьл дир цунца партбюро членаша, завода кулгалхоша. Дагадохийтар укх тІеххьарча 16 шера хІанз санна дика хьокхамаш цеха ца хинналга. Бакъда, тешавеш факташ яр Коломыцева йийцараш а. Цехе тІеххьарча хана дукха хувцалу юкъерча звенон кадраш. Цудухьа, йоахар Александр Дмитриевича, хувца еза цеха кулгалдара схема, инженерно-технически болхлошта аттестаци е еза. Цо яьхар нийса дар. Из теркаме а эцаш доаггІаш дола хувцамаш дир цехе. ГІулакх иштта эргадаккхарах хоалуш тоабеннаб цеха болх. Шин смене вІашагІъехкай комсомольско-кагирхой коллектив ваш.

Наьха психологи хувца, цар бехктокхам лакхбе вІаштІехьдоалийташ гІулакх хилар: кулгалхоштеи инженерно - технически болхлоштеи соахка аттестаци йир. «Самокритика йолаш вац, ше кулгалдеча нахагара доаггІар хьадехац», — цу тайпара йоазош дар аттестационни комиссе членаша цхьаболчарна еннача характеристикаш тІа. Массехк шу хьалха хинна «Ший балхах дика кхеташ ва» яха цхьан шаблонах яздеш хинна йоазош цІенденна дІадаьнналга гуш дар, объективно мах бора хІаране къахьегама, юкъарча вахаре цо лоацача даькъа.

Дуккхача хана дагалаттаргъя къонача специалисташта В. Семенихина, С. Даурбекова, В. Гладкена аттестаци еча хана хинна беседаш. Иштта, В. Горлова заводо стипенди а телаш йистеьккхаяр Къулбаседа-Кавказски горно - металлургически институт. Аттестационни комиссе членаша цун балхах баь соцам укх тайпара бар: «Энергоцеха мастера декхараш кхоачашдеча балхах къехкаш а вац, бакъда хьинар гойташ а вац. ДукхагІча даькъе балха тІа лакхвалара тІаккхувш вац», аьнна. Аттестаци хинначул тІехьагІа эргабаьккхар ший болх Горлова. Гуш дар комиссе баьча хоадамо Валерена эхь хетийталга.

Цудухьа шоллагІча цехера опытно - промышленни установка болх бе йолаялийтара дола пуско - наладочни балхаш делга Горловна тІадиллар. Из установка дукхача маьхе хилари чІоагІа чоалхане хилари теркал дича, говза специалист вар цига эшаш хиннар. Кердача моттиге къахьега дІаволавенна дукха ха ялалехьа кулгалхоша кхетадир Валерий шийна тІадиллача гІулакхех дика лоархІавелга. Гуш дар къона специалист ший моттиге нийсвенналга. — Сона аттестаце гІо дир вахаре сай моттиг хьалаха, — йоах тахан Горлова.

Завода эшачун йоакхо елга — цига къахьегача наьха хьашташ кхоачашделга да.

Перестройкана кулгалдераш кадраш я. Царца лертТа болх дІабахьар сихдара лоархІаме звено я. Из гІулакх чІоагІа актуальни да тахан — хозрасчетага, ше шийна финансировани ярга предприяти яьинача хана. Цу дерригнеша кулгалхой бехктокхам лакхбу. Хано ден повесткана юкъедоаладаьд цхьаькха декхар а — кулгалхой бехктокхам дІатІаэца кийча хилар.

Цу хьакъехьа цхьа масал доаладергда вай. Сушильни отделене къахьегама овсарле лакхъяра тІаерзаьяча цхьан рационализаторски предложене хІара шера 9 эзар тонн продукци тІакхетийташ экономически пайда белар. Из изобретени вІаштІехьяьккхача авторашта юкъе ба завода керттера инженер В. Жидков, керттера механик В. Горбань. Вай ювца предложени балха юкъейоалаярга дІадахар 150 эзар сом да. ХІаьта шера 30 эзар тонн продукци арахецаргйола керда цех хьалъярга дІадахийтар 6 миллион сом. ТІаккха, уйла ел оаш, сушильни отделенена реконструкци ярга дІадахар мел кІезигагІа да керда цех хьаечул? Цу цифраша тешал ду рационализаценеи изобретенеи предприяте кулгалхоша кІезига теркам тІабохийташ хилара.

Кулгалхой общественни хьиннар айдара дукхагІа теркам тІаухийт хІанз заводе. Дукха ха йоаццаш заводоуправлене цеховой партийни организаце шийна теркам тІаозаш собрани хилар. «Заводоуправлене коммунисташа шоашта тІадехка партийни декхараш мишта кхоачашду» яхаш яр цун повестка. Цеховой парторганизаце секретара А. Семенихина доклада тІа цІераш яьхар доши гІулакхи цаІ долча коммунистий. Царех ба водитель А. Душин, инженераш Н. Храмова, И. Лысенко, А. Кудинова, кхыбараш.

А. СИНЧИНОВ,
Карабулакски химреагентий завода партбюро секретарь.

ТУРПАЛА—ПАТРИОТИЧЕСКИ ГІУЛАКХАШТА ХЕТАДАЬ

СССР Герзащцара Низашка гІулакх де кагирхой тІабеха ха я — бІаьсти. Даьхен декхар дизза дІаденна йистебоалаш цІенгахьа уйлаш йолчарна когаметта дІаотта кийчлуш ба уж.

Апрель чакхбоалача хана Грозне дІадихьар традици а хинна дІаэтта «призывника Ди». ХІаьта 3 мае денз Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо Котало яккхара хетадаь вай республике духхьашха хьаделл турпала - патриотически дешараш. Уж лаьрхІа да Даьхе лораераш бизза патриоташи интернационалисташи хургболаш беш бола болх кхы а хьинарегІа хилийтара. Тайп - тайпара я дешара программа. Цун кІийле латтаргъя Советий мехка турпала историена шерра пропаганда ярах, граждански, Сийлахьбоккхача Даймехка тІем тІа денал гойтача нахах дувцарах, эскареи флотеи тахарча вахарах. «Гергача истола» гонахьа лекцеши, беседаши, хаттарийи ответийи сайренаш, диспуташ, читательски конференцеш, комсомольско - кагирхой агитбригадай выступленеш, «денала урокаш» — учебни программе белгалъяьха уж а кхыйола а мероприятеш дІахьоча дакъа лоацаргда партийнии комсомольскии комитетий лектораша, «Знание» общества организацеша, Советски Эскара эпсараша, парте, тІема, къахьегама ветеранаша, тІемхоша - интернационалисташа, тІема комиссариатий болхлоша.

Турпала - патриотически дешараш долча деношка республика кинотеатрашка тематически кино гойтаргда, уж хургда вай мехка Герзащцарча Низий таханарча денией историеи хетадаь. Цунца цхьана г. Грознерча массехк кинотеатре къаьсткъаьстача бІухой доакъошта хетаяь киноповесташ хургьа. Иштта, «Юбилейный» яхача кинотеатре хьажа таро хургья тІемхой - десантникий атта йоацача службана хетадаьча документальни а художественни а фильмашка. «Юность» яхача кинотеатре пограничникех дола фильмаш хургда, «Россия» — тІема морякашта, хетадаьраш, иштта кх. дІ. Зрителий вІашагІкхетараш хургда запасе болча тІемхошца, кадрови эпсарашца, тІемеи политически кийчон отличникашца.

«Массаза а ха тІа» — иштта цІи йолаш хургья 4 мае «Динамо» яхача стадионе хьаеллаpгйола выставка, цун экспозици латтаргья Грозненски гарнизона цхьайолча техника образецех. Кхаь дийнахьа вІаштта укхаза хьажа йиш хургья цу выставкага. Опыт йолча эпсараша цига баьхкарашта дувцаргда хІанзарча эскарах, хургволча тІемхочунгара дІадехарех. Гласность йолча хана цу тайпара хьалхара выставка хьаеллар — хетаргахьа доаггІаш даь хІама да, цудухьа цо грозненций меттал вай хьаьший а теркам тІаозаргба, аьнна, хет, эггара хьалха, эскаре гІулакх де баха кийчлуш болча кагирхой.

Нохч - ГІалгІайчен призывникаштеи деша багІача кагирхоштеи гарнизона подразделенешка дІахьош да «хьайийллача наІарий денош». Кагирхошта довзаргда тІема дешараш дІа мишта долх, тІемхой быт, цар мишта салоІ ховргда, шоай службах лаьца цар дувцачунга ладувгІаргда.

Юххера а дешара программа чулоац дуккха а тІемапатриотически, пропагандистски боккха чулоацам бола мероприятеш. В. И. Ленина цІерагІча майда тІа дІахьоргда профессиональнии художественнии самодеятельноста дакъалацархой концерташ, патриотически иллеш оалараш хургба. ДОСААФ спортсменашеи ший лоІаме йолча спортивни обществашеи дакъалоацаргда «Динамо» С. Орджоникидзеи цІерагІча стадионашка дІахьоргйолча хьокхама выступленешка. П. Захарова цІерагІча изобразительни искусствай республикански музее хургья тІема - патриотически тематикана хетаяь вай республикерча художникий произведенеш.

А. СМИРНОВ.

Оаха яздаьчун лерагІа

«КРИТИКА ЯЬЧУЛ ТІЕХЬАГІА»

Иштта цІи йолаш яр 1988 шера 12-ча январе «Сердало» тІа араьнна статья. Цу тІа дувцар соахка газета оагІонаш тІа араьннача «ХІана дІаваьккхар мастер?» яхача корреспонденце тІа яздаьр цІенхаштта тохка а ца тохкаш. «Грозгоргаз» ЭПУ балха тІа нийсдалийтача кхоачамбоацарехи цун кулгалхоша принципиальни болча коммунисташта духьале а еш харцахьа леладеча гІулакхехи боаггІа мах а ца беш, редакци теяр духьа парте Старопромысловски райкомо газетага формана отписка йиталга. материала тІа йийца цхьайола факташ кІийле а йоацаш харцъе из гІийрталга.

Цу хьакъехьа редакцега жоп дайтад КПСС Грозненски горкома секретара М. Баймурадова. Цо язду «Критика яьчул тІехьагІа» яхача статья тІа яздаьр бакъ хинналга. Города газови боахама хьал а из дІахо тоадара де дезарех а дийцад Грозненски горисполкома межведомственни комиссе совещане. «Чечингаз» объединене кулгалхошта тІадиллад газови сетей хьал тоадараи цун материально-технически Іалашо дикагІа хилийтаран «Грозгоргаз» ЭПУ хьаьдда новкъостал де, аьнна.

Технадзора мастер Ш. Плиев дІаваккхарах бола къовсам нийса къоастабара «Грозгоргаз» ЭПУ начальника Н. Образцовна хьалхадаьккхад из дош республика облсовпрофа правовой инспекце дІадехарашка хьежжа лоаццача хана къоастаде дезалга.

КПСС Старопромысловски райкома тІадиллад «Грозгоргаз» ЭПУ болх тоабара дош дувцалга, боккъо йоацаш газ чуйиллача объекташта юха а инвентаризаци яр ший тІахьожама кІал эцалга а, инвентаризаци яьчул тІехьагІа, уж гІулакхаш леладаь бола нах бехктокхаме озалга а.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

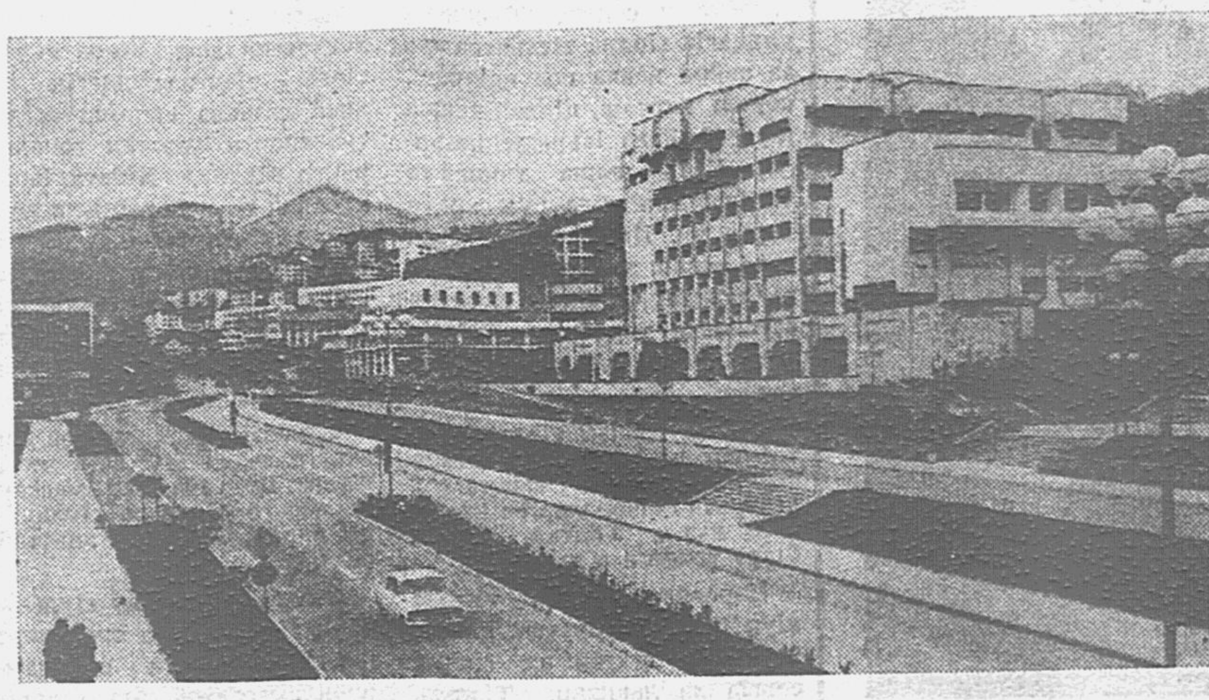

БОЛГАРИ. Укх тІеххьарча шерашка ший тайпара архитектурни куц-сибат тІаийцад Родопски краерча Смолян яхача городо (сурта тІа). Укхаза лоаман ландшафтаца хоза дІатаръяьй хІанзара цхьан типагІа йоаца нах баха кварталаш. Центрерча хІара йоккхача административни е культурно-просветительни здание Смоляна гонахьарча лоамий куц-сибат керда доаккхаш санна хет. Цу принципагІа хьалийр берий бешамаш, яслеш, школаш, тикаш, спорта майдаш йола нах баха микрорайон. Цхьаькха цхьа принцип я укхаза: административни зданеш цхьан зоне хьалъяьй, театр, музей, художественни галерея, библиотека кхыча зоне.

Дуккхача хана Смоляна центрера а цун гонахьара а индустри мела дегІаухар, из бахьан долаш нах кхыча сихагІа дегІаухача районашка баха дІаухар. Из процесс соцайир духьа пхийтта шу хьалха города кердаяккхара, промышленни база хьаяра лаьрхІа шерра программа оттайир. Из кхоачашъеча дакъа лоацаш бар моттигера гІишлонхой, специалисташ, практически болх бе могаргдолаш мел бола нах. Лоаццача хана город хувцаелар. Из меттаоттаеча керттера дар моттигерча ресурсех промышленни предприятеш хьаяр. Цо городе а цун гонахьа а бахача наха диззача шера болх бе таро лу.

А. СМИРНОВА сурт. (ТАСС).

ІИЛМАНХОЙ МАШАРА ТІЕХЬА БА

Токио хилар Іилман болхлой Дерригдунен федераце бюро аргІанара заседани. Из чакхъяьнначул тІехьагІа Іилманхой къамний организацей кулгалхойи активистийи ядерни герз дІадаккхаран из гІулакх кхоачашдара Іилман деятелий болча лоархІаман хетаяь «гергача истола тІа» дискусси хилар. Цига дийцачох керттерадар доаладу лохехьа.

Минору Китамура, Васэда университета профессор, Іилманхой Японски ассоциаце генеральни секретарь:

— Лаьттара ядерни герз дІадаккхар адамашта хьалхашка латта эггара лоархІаме декхар да. Из дош кхоачашдар «аьттув баргбола ха кхачарга хьежаш» тІехьатетта йиш яц е ядерни вІашдухьалъоттара боарам лохбара бартабахара а гІулакххаш даь дита а мегаргдац. Сиха а цІендаь а дукха нах боабергбола из варварски герз дІадаккхарца ба вай цивилизаци хІалак ца еш юсаргхиларах адамашта бола тешам.

Шин класса ракеташ (РСД-и РМД-и) дІаяхара баь барт хІанзалца тІема потенциалаш лакхъеш хиннача адамий бІаьшеренашка хьадоагІача историе чухь цу тІера юхаверзара никъ ба. Доккхача дикага догдоах вай советскии американскии лидераш Москве вІашагІкхетарггхилара перспективашка гІолла.

Герз дІадаккхара советско-американски переговорашка аьттув балар духхьала цу шин мехка правительствай дипломатически балха карагІдаьнна хІама хинна Іац. Ядерни кхерама кІалхаръяла дунен общественность чІоагІа оарцагІъяларах хьахиннад из эггара хьалхарча аргІанна.

Японски Іилманхой цІерагІа машара тІехьабарашка са дІахайта безам бар, вай массане кхы а бІаьхеи халеи къовсам лоаттабе безалга. Цхьа гІа тІехьашка а баьнна, империалисташ низаш юхадІанийсде ца гІорташ Іерг бац, хІаьта СОИ американски программа оттаярах цу низаш юхадІанийсдара лоархІаме дакъа да хІанзле а.

Новкъа хете а, тІема гІулакха тІарча нахага Іилманхошкара геттара доккха новкъостал кхоач, хьал а лоац. «Седкъаш тІарча тІемашта» долча герза компоненташ хьинаре хьаеча вай американски коллегашта дена ца Іеш, из доагІа кхыча мехкий иштта цхьана къахьегараьза хиннача Япони а юкъейолаш болча Іилманхошта а. Іилманхой японски ассоциаце хадданза мехка Іилман болхлой тІахьех тІема тохкамаш дараи разработкаш яраи юкъе дакъа лаца ца тигара. Японе ткъаьннел совгІа йолча университетои Іилман институтои шоаш машара идеалашта тІехьа хилар чІоагІдаьд.

Жан Мари Легэ, Франци, Іилман болхлой Дерригдунен Федераце президент:

— Са чІоагІа дог гІозлаьккхад дІадахача шера декабре Вашингтоне Р. Рейганеи М. Горбачевеи переговораш еча хана машара тІехьабарий котало яларо. Из котало массанена а социалистически а капиталистически а мехкий гражданий, цхьатарра я.

Сихдаь герз хьаделга тарлургдац вай цивилизаце социальни ганзащца. Со теш халкъаша тешаме никъ хоржаргхиларах. Машар — из эггара хьалха политически лоІамах хьахинна хІама да, бакъда, из хьахила йиш яц Іилман, технически, экономически, социальни низаша доаггІаш дола гІулакхаш ца дича. Духхьала цудухьа ях аз, дерригача мехкий правительствашка шоайцига «машара министерстваш» яхка. ХІана хила йиш йолаш я «оборона» министерстваши управленеши я яхаш къайла а кхухьаш тІема ведомстваш, хІаьта хІана яц машара йоагІаш йола пачхахьалкхен организацеш?

«Машара министерствашта» могаргдар реконверсе таронаш йовза, образоване пацифистски кІийленаш могае а дегІайоалае а, дунен халкъашта юкъера кхохкам мелбарга вуга инициативаш хьалаца.

Г. Г. Котовский, СССР, профессор, Іилман болхлой Дерригдунен федераце генеральни секретара помощник:

— Цхьаккха а шек вац РСД-и РМД-и хьакъехьарча Договоро ядерни герз кІезигдаргеи цул тІехьагІа дІадаккхаргеи бода никъ хьабеллаш хилара. Дерригача дунен Іилманхоша США администрацегара хьадеха деза московски вІашагІкхийттача хана стратегически ядерни герз хьадда кІезигдара долча кердача договора кулг язделга. Къайле йоацаш да, дунен дуккхача мехкашка политикашеи тІема гІулакхерча нахеи ядерни герз кІезигделга «юхаозара» моллагІа а наькъаш лехилга, сихдаь герз хьадара керда формаш увттае, космоса милитаризаци е гІерталга.

Цу хьалашка мишта хила беза Іилманхой лоархІам? Эггара хьалха, вайна хьинаре дакъа лоацалургда, дакъа лаца а деза «моастагІчун куц» дохадеча юкъе. Цунна диккача даькъе гІо дулургдар тайп-тайпара политически строй йолча мехкий халкъашта юкъера Іилмани гуманитарнии бувзамаш шердаро. ЩозлагІ-дале, берригаа Іилманхой хьадда дакъа лоацаш хила беза тІема духьаларча болама юкъе. Цул совгІа термоядерни тІема потенциальни кхерам общественностага дІабовзийтарал совгІа (из а да лоархІаме), машара тІехьарча къовсамхой мутІарашта юкъе овтта а беза.

Дзэнсиро Хара, Токийски университета профессор;

— Сихдаь герз хьадара доазув оттадеча толамаш — РСД-и РМД-и хьакъехьара Договор, стратегически ядерни герз 50 процент кІезигдергдолаш хьалхе барт бар— даха карагІдаьлар Советски Союзо тІагІертта арахьара политика лелаяр бахьан долаш. Цу даькъе дикка лоархІам болаш я М. С. Горбачева оттаяь кердача политически уйлан принципаш.

1945 шера атомни бомбаш йийтта йохаяь Хиросимеи Нагасакии, 1953 шера Бакини атолла тІа американски водородни бомба ийккха боабаь японски чкъаьрий лувцараш — иштта да «керда уйланга» кхоачаш японцаша даь наькъаш. Из уйла иштта кхаьчар тхога. Гой цудухьа алхха Японе хьахиннай машар беза дукха йола инициативаш.

Машара тІехьарча японски къовсамхоша укх шера шоллагІа «машара телгІи» йолае лаьрхІад. Иштта йола дунен халкъашта юкъера хьалхара акци хилар дІадахача шера октябрь бетта. ХІаьта Хиросимеи Нагасакеи дІайолаена «машара телгІи» дерригача дунен тІа чакхъяьлар. Лаьттан ерригача континенташ тІа машар безача наха цхьа барт а болаш дийцар сихагІа ерригга ядерни арсеналаш дІайоахилга.

ХІанз Іилманхой Японски ассоциаце, мехка кхалнаьха пацифистски динен организацеша, атомнии водороднии герза духьал къовсам лоаттабара ЕррігъЯпонски совето йоах, кхы цхьаькха а, иштта йола кампани дІаяхьа еза. ООН-а ГА герз дІадаккхара хьакъехьара лаьрххІа йола сесси Нью-Йорке хулача деношка е мегаргья из. 9-ча июнера денз 12 июне кхачалца йолча хана дог цІенча наьха пІаькха а йиш хургьяр тІем тІа дІатІакхоачавеча доазон планашта духьала, ядерни герз дизза а вІалла а ца магийтара тІехьа дош ала.

К. Энгельхардт, ГДР, Іилман болхлой Дерригдунен федераце герз дІадаккхара массазарча комитета председатель:

— Дуккха нах хІалакбеш долча герза тІехь-тІехьа кердкерда тайпаш хьадеш хилар гуш да вай. Цул совгІа, ядерни доаца, моллагІола герз а ший низага диллача ядерни долчоа гаргагІорташ да хІанз. Цудухьа ВФНР-е вІашагІкхийтта Іилманхой дуккха нах хІалакбергбола герз — ядерни, химически, космически — хьадаран разработкаш яраи духьал хила меттел, моллагІдолча герзашта доазув оттадараи хІаьта тІехьагІа кІезигдараи тІехьа хила а беза.

Александр ЛАЗЕРЕВ,
АПН соб. корр.

Токио.

ФРГ. ХІара шера гитлеровски фашизм йохаяь исторически ха хьатІакхачалехьа, бІаьстан цхьан дийнахьа Дортмунде нацисташа боабаь нах дагалоацаш манифестаци чакхйоаккх, ФРГ хІаьта иштта кхыча мехкашкара антифашистски а демократически а организацей викалаша Биттермарк яхача пригороде латтача мемориала хьалхашка зиэаш дохх. «Къизал хІанз а дІаьннаяц, из меттаоттаяра кхерам болаш ба» — уж дешаш яздаьд укхаза а Ромбергпарке а боабаьчарна оттадаьча памятника тІа. Эсэсовски палачаша укхаза кхо бІаь гаргга антифашист — немецки сопротивленера къовсам лоаттабаьраши европейски пачхахьалкхений гражданаши боабаьб.

СУРТА ТІА: Мемориала керттерча фигурана юххе.

Г. КУЛЬБИЦКЕ сурт.

ЦІоз далар

Іай дукха догІаш дийлхар Марокко. «АллахІага хьалкхаьчад вай даь дуІа» — йоахар Мароккерча феллахаша (ахархоша). Укх шера дІадийнар дика хьувкъаргхиларга догдоах цар. ХІама ца эшшаш итт шера лаьттача йокъало дохадаьд ахархой кагий боахамаш. Юрташ йоахар кхы а вогІча хьал тІа даьккхар городашка бе болх ца хилар цІаьхха лакхдаро, ирдир кхыча проблемаша.

ХІаьта бІаьстено кхы а хатар оттадир. Марокке цІаьхха доккха цІоз даьлар Тата яхача провинце, бІаьсти тІадаьннача зІийргаш тІа хайр из. ЦІи теха доагадича санна, баьцах хІама дитанзар кхай тІа. 1938 шера — «ЦІоз даьннача шера» дІадийна дукхагІдар доадеш хиннача хІаман белгалонаш ювца баьлар Марокка юрташка.

Укх тІеххьарча ялх бетта Африка къулбаседе шозлагІа даьннад цІоз. ДІадахача шера октябрь бетта Сахара къулбехьарча районашкара михаца гІетта цІоз даларах хоам бир лаьрхІа Марокка къулбехьерча районашка оттаьяча радараша. ХІаьта чІоагІа Іаткъаш йолча инсектицидий массехк тонн тохарца сиха юхатоха йиш хилар даьнна цІоз.

Марокканскии специалисташа яхачогІа, бІаьсти даьнна цІоз иштта сиха юхатоха йиш ца хила мег. ГІетта даьнначул совгІа йокъал эттача дерригача шерашка Марокко территоре тІа ца хьовш илла цІоз а гІоттаргда, лаьтта тІоадал этта царна йола дика микроклимат хьахиларо хьалхьоа а даьд, деба а даьд цІоз. Цудухьа хІара районе а доккха цІоз далара кхерам ба. Цул совгІа хІанзарчоа ховш дац цІозо фу мича тессад, хІаьта из фу дІадоакхалургдола химикаташ а яц.

Марокканскии кепайоазано беча хоамагІа, дн тІехьа цІенхаштагІа отташ латт хьал. Рабате йиллай цІоз дІадаккхара йола керттера штаб. Цо вІашагІтох пхе регионални штабо беш бола болх. Из болх дийнахьа а бус а хадданза беш ба. Цига гІулакх деш я 27 самолети вертолети, лаьрхІа кийчъяь 320 машин, 700 совгІа кхыйола юрта боахама техника.

Тахханалца зе ца дайташ кІалхардоаккхаденнад 250 эзар гектар хула лаьтта. Бакъда, ФАО-с яхачогІа, ерригача къулбаседа Африкера цІоз цІендаь дІадаккхара инсектицидаш теха лораде дезаргда миллион гектарал кІезигагІа доаца лаьтта. Цу тІехь доккхий гІулакхаш ду Алжире а. Алжирски кепайоазон даннегІа, цу мехка химически обработка яьй 250 эзарнел совгІа гектар хулача кхаштеи даьгІенаштеи. Цу тайппара, шин мехко цхьана цІоз дІадоаккхаш гІулакхаш дарах ах миллион гектар хула лаьтта зе ца хулийташ кІалхардаьккхад. ЦІозагахьара кхерам дІабаккхара кхоачамболаш хургдий-теш из?

Георгис БУКАРЕВ,
АПН соб. корр.

Рабат.

ПОЛЬШЕРА ХОАМАШ

ВІАШИ ЛЕЛАДУ ГІУЛАКХАШ ШЕРЛУШ ЛАТТ

Лодзински университета советски вузашца леладу гІулакхаш шерлуш латт. Цу даькъе, Тбилисски университетацеи Ивановски химико-технологически институтацеи хинна бувзамаш дІахо доладаьд.

Тбилисски университетаца даьча договорах общественни Іилмай, математика, кибернетика, физика, экономически географе, политэкономе, производства экономика, историе даькъе дІа-хьа гІулакхаш леладе лаьрхІад. Цхьадолча даькъе, цхьана тохкамаш де, Іилман балхашта кепатоха, семинараш, конференцеш, лекцеш чакхъяха, хІаьта шитта, преподавателий, студентий группашта Іилма-технически информаци ле, Іилман балхий, методически изданей планаш йовзийта лерхІ. Вузий партийнии профсоюзнии организацешта юкъера бувзамаш шерде, группашца цхьана салоІалга вІаштІехьдаккха лаьрхІад.

Ивановски химико-технологически институтаца цо химе, социологе, политически Іилмай даькъе гІулакхаш леладергда.

ВІаши гІулакхаш леладарах дола договор даьд Д. И. Менделеева цІерагІча Московски химико - технологически институтеи Лодзински университета юкъарча неорганически химе кафедраи. СССР-ен ПНР-ен вІаши Іилма-технически гІулакхаш дара темашта разработка еча дакъа лоацача оагІонаша Польше эггара хьалха яь духхьалара соглашени я. Из соглашени органически соединеней, электросинтеза, редокс система оалача термодинамака даькъе еш я. Тохкамий балхий къаьстта этапаш чакхъяьлча аргІ-аргІагІа Польшеи Советски Союзеи семинараш чакхъйоахаргья. Хьалхара семинар 1990 шера ПНР-е хургья.

Гаргарча хана Лодзински университет Московски сталеи из лоаладареи институтаца договор де лаьрхІа я.

ШОПЕНА ЦІЕРАГІА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ФОНД

Фридерико Шопена цІерагІча польски Общества инициативагІа цу гІорваьнначa композитора цІи лелаеш йола Дунен халкъашта юкъера фонд хьаяьй. Фонда кулгалхой Варшаве ба.

Кердача организаце лерхІар — Фридерико Шопена вахарца, творчестваца бувзам бола дунен халкъашта юкъера концертни, Іилман, издательски гІулакхаш дегІакхувлар.

—Фонд хьаяр тхона хилча бакъахьа хетари тха декхари дар, — аьлар Фридерико Шопена цІерагІча Общества генеральни директора Богумил Палаша, — Тхо чІоагІа гІаддаха да тхоай идея Польшера а иштта кхыча мехкашкара а дуккхача наха теркам тІаозаш хиларах.

«ХИН КІАЛЪЯХАЧА ГОРОДА» ЛЕРАШ ГУЧАЯЬННАЙ

Перура Наска яхача айеннача моттиге итальянски экспедицеа цхьана болх беш хиннача польски археологаша дуккха бІаьшераш хьалха Каукая яхача города чІоаггІа зе а деш тІадаьнна хиннача хин лераш кораяьй. ГІомара аренашкарча Іалаьмате доккхача суртех йовзаш йола Наска яха дина а административни а центр яр из. Города территоре тІа тохкамаш дича чІоагІа дийлхача догІан хиво из кІалъяхьалехьа хьаяь хиннача конструкцеех, кирпишкий пенех юхейисача хІамай лераш корайир. Из хетаргахьа, вай заман 350 шера хиннад. Из хатар хиннaчул тІехьагІа город меттаоттаяьй, цхьабакъда, кхыча хьисапе. ШозлагІа чІоагІа зе а деш хий тІадаьлар вай заман 1000 шера городера баха нах дІабахачул тІехьагІа. Цу хана город къайлайнхьар босара чухьийддача Іима токхамо.

Ритмически гимнастика цӀей

Укх деношка «Красный молот» завода спорта Дворецe чакхдаьлар Грознерча кагирхой дог гӀоздоаккхаш дола ритмически гимнастика цӀей.

Цига дакъа лоацаш бар «Садко-2» бассейнера, Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен университетера, кхычахьара Ӏалаьмате хоза кийчбенна мехкарий. Кадай, тӀахьнна болча цар муамий хӀара оазаца нийсйора шоай маьженаш, къаьгга кхоачашйора хӀара упражнени.

ХӀара элемент лаьрхӀа теркалъеш, зӀамигадар а доккхадар а зувш йолча жюре лакха мах бир «Садко-2» гимнастка Павленко Валентинай, Нохч - ГӀалгӀй паччахьалкхен университетерча Ивлева Миленай, Хачатурова Еленай выступленей.

Валентинас хьалхара моттиг яьккхар. Миленас — шоллагӀа, Еленас — кхоалагӀа.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) В. Павленко, М. Ивлева, Е. Хачатурова. Ритмически гимнастика цӀей.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурташ.

Республика экранаш тӀа

Грозненски кинопрокато май бетта республика экранаш тӀа арахецаргда **«Холодное лето пятьдесят третьего...»** яха художественни фильм.

Социалистически обществo дегӀайоагӀача этапе, лоацца аьлча, перестройкан гласностан ха йолаш, ма хулла а кӀоаргагӀа истори довза, цун нийсса а харцахьара а оагӀош белгалъяха еза ха тӀаэттай. Из йовзийташ да Эдгар Дубровске сценарегӀа Александр Прошкина оттадаь фильм.

Гаьнарча СибарегӀарча юрта 1953 шера хинна хӀамаш да вайна гушдараш. Цхьанна хӀаманна бехке боаца нах СибарегӀа Ӏоихийта, моцалла халонаш, харцонаш ловш лийна вай обществера чоалхане драматически ха я из.

Иштта лелаш гу вайна ши новкъост а. Малаш-б уж? Фу бахьан долаш, шоайла кхоачара хиннаб уж, тайп-тайпара ха йола нах? Жоп цаӀ да — хӀаране вож бехк боацаш вайталга кхетаду. Нагахьа санна цхьан лоаццача юкъа а из тешам бовре, доттагӀал дехадар.

Поселенех хало ловш ва Советски Эскаре гӀуллакх деш хинна эпсар Басаргин. Цунца ва цхьан йоккхача заводе инженер хинна Старобогатов а.

Лоаццача юкъа немций болча есарал вига волаш, цар оагӀув хьаллаьцаб, аьнна, бахьан а оттадаь бехке ваьв эпсар, вож репрессировать дара бахьан — кхыча паччахьалкхенний разведка агент хиннав, яха харц тешал да.

Нах иштта бехке бар Лаврентий Берияй сих лата, цунна дика довза а деза а хӀама хиннад.

Сталин кхелхача деношка мехкара деррига доал шийна дӀа бедол гӀерташ хул Берия. Цу гӀулакха яьккхача плана чудоагӀа, лаьца боахкача уголовникашта амнисти елга.

Иштта вӀашагӀкхийттача зуламхой группо юрта чу а хьийлхе, маьрша нах боабеш довнаш деш, хӀамаш лечкъаеш хӀалакбу. Вожаш духьалъоттац, кхыметтел цхьабараша сов чӀоагӀа кхерабале, шоашкара герзаш а дӀалу довхошта.

Из кхерам а кегар а эттача хьале юха а ший эпсара денал гойт Басаргина. Цу берригача бӀуна духьал отт из, цхьа Старобогатов мара, кхы новкъост воацаш. Бакъда, вож бӀухочун говзал ца хиларах кӀалвус. Новкъостий къаст...

Л. Берия наьха моастагӀ хиннав, аьнна, лаьцалга шийна хезача, инженеро оал новкъостага: «Сона ховра, са дего йоахар из моастагӀ волга. ХӀанз мехка деррига а тоалургда. Новкъа да сона се къаьна волаш...»

Уж дешаш Ӏоткъам беш дег чу дувш вайна Старобогатова роль ловзаьча, вайна массанена вовзаш волча Анатолий Папанова тӀеххьара роль из хилара а.

Шовзткъе кхойтталагӀча шера шийлача аьхки бӀайха мух хьекхар, цо бехк боацаш дукха бала лайнача, массадолчох тешам байнача сага из тешам юхаметтаоттабара йола дега-ондало чуйоссайир.

Фильме Басаргина роль ловзайир Валерий Приемыхова. Кхы йола ролаш ловзаю артисташа: В. Степанова, Н. Усатова, З. Буряка, Ю. Кузнецова, В. Кашпура, иштта кхыбараша. Из оттадаьр «Мосфильма» киностуди.

С.-М. ГИЛАГАЕВ,
кинопроката контора редактор.

САЛОӀАЧА ДИЙНАХЬА

ШОАТТА,
30 АПРЕЛЬ

В. И. Ленина цӀерагӀа ДК. 8.00. Барзкъа хьадаккхен теген Ӏомавеш йола курсаш. 8.30. Машинкаца хьийза хӀамаш е Ӏомалуш йола курсаш. 8.40. Берий гитаристий кружок. 9.00. Массовикаш-затейникаш. 11.00. Теникий театр. 16.00. Халкъа драматически театр. 18.00. Балетни студи. 18.00. «Са дег чу ЦхьоалагӀа май» яха ловзара викторина. 19.00. «ВӀашагӀкхетар» яха видеодискотека.

Н. К. Крупскаяй цӀерагӀа ДК. 16.00. «Машар планете гӀолла гӀа боахаш ба» яха сайре. 18.00. Дискотека.

Химикий ДК. 10.00. СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химзавода настольни теннисах йола спартакиада. 17.45. «Вежарашха долча мехкашкара новкъостий толамаш» яха беседа. 18.00. «Доазол дехьа» яха кинообозрени.

«Красный молот» завода ДК. 11.00. Ӏарбий меттала къамаьл дувца Ӏомалуш да. 15.00. Бешамаш лелаерий клуб. 18.00. Художественни самодеятельноста доакъашхошта хетаяь тематически сайре. «Машар, Къахьегам, Май».

Пролетбата цӀерагӀа ДК. 14.00. «Теремок» яха киноклуб. 18.00. Кагирхошта лаьрхӀа салаӀара сайре «Марша доагӀалда ЦхьоалагӀа Май!»

Оргтехника объединене ДК. 19.00. Дискотека.

В. Маяковске цӀерагӀа клуб. 19.30. Кагирхой салаӀара сайре.

«Локомотив» стадион. 17.30. НГӀАССР футболах йола чемпионат. 1-гӀа группа «Монтажник» — «Дружба».

Пос. Черноречье стадион. 16.00. НГӀАССР футболах йола стадион. 2-гӀа группа. «Химик» — ГНИ.

Н. К. КрупскаяйцӀерагӀча ДК спортзал. 10.00. Самбох йола ДФСО профсоюзий чемпионат.

БЕЛАМ А БЕЛХАМ А

КӀУРЗ ТӀАБИЖАБ

Дукха ха йоаццаш Старопромысловски районе лела автобусаш сецача Тамански улицагӀа гӀолла тӀехьавоалаш аз зийра наьха коа наӀараш, кораш, карташ, цӀеной пенаш кӀур тӀабижа Ӏаьржденна хилар. ЦӀи яьнна хиннай-те укхаза, яха уйла чуессар са керта чу. Цхьабакъда, гаьна ваха везаш хиланзар бокъонца дар ха. Са бӀарг тӀаэттар остановке хадданза мотораш болх а беш, латтача автобусашта.

Иштта теркам тӀаззача автобусех цхьаннеца хохкавала безам хилар са. Вешта уж дӀаухача оагӀорахьа са кхоачара нах а бахар. Царех бӀарг тохалга а хургда.

Паровозо санна чӀоагӀа кӀур беча автобусаша дӀа ца йолалуш латташ ах сахьат совгӀа ха яьккхар. ТӀаккха цига хьежаш лаьттача наьха ираза цхьан автобуса водитель гучаваьлар. Цу автобусаца гаьна водаш вола саг дегӀа чӀоагӀа хила везар. ХӀана аьлча, салона чу йоагӀаш хинна дизельни доагора хьаж цхьа моллагӀчо ловргйолаш яцар. Кхы дог во ца хулаш «Березке» дӀакхаьчар со. Се гӀаьхха висарах гӀад а ухаш, гаргарча наьхацига чувахар. Со бӀаргвайна хийдда духьал а ена сона мархӀа ийккхар цар зӀамагӀйола йиӀиг. ТӀаккха цо сога хаьттар: «Воти шоферал балха-м вахавац хьо?»

— Вахавац. ХӀана хеттар Ӏа? — ях аз.

— Хьа барзкъаш бӀехдаь а доагора хьаж йоагӀаш а доландаь.

Цу дешаша уйланга вигар со, барзкъаша-м ловча бӀехдаьдалар, унахцӀено ца «бӀехъяь».

ТӀаккха дагаехар сона, уж кӀурзаша яьха лаьтта карташ, кораш, цӀенош. Мискаш-яӀ, аьнна, хийтар. Шоана мотт ховре, ма чӀоагӀа оарц дехаргдар оаш. Шо меттаза хилар — из водителий ираз да.

Цу миноте кхы цу тайпарча транспортаца дӀа-хьа гӀоргвац, аьнна, дув биар аз. Бакъда из цу дийнахье а къарбир. Къар ца бича боалий из, городе дӀа-хьа лелача транспортах дукхагӀчо ший хана паровозо санна кӀур а тувсаш хилча.

Тахан чӀоагӀа ира латт экологически дош. ХӀана аьлча, тӀехь - тӀехьа дукхагӀа яржаш латтача «ах астагӀча» транспорто лаьттан гонахьара го бӀехбу. ХӀаьта Ӏалам кхоадац транспорто деш дола зе юхаметтаоттаде. Вешта аьлча, фо цӀенду процесс дикка тӀехьаюс из бӀехдечул. Цудухьа доккха зе хул цунах исторически, архитектурни памятникашта.

Цхьабакъда, цо эггара доккхагӀдола зе ду сага могашала. Цудухьа вай массане Ӏалама го бӀехбара гӀулакхаца лира къовсам лоаттабе беза.

Эггара хьалха цу гӀулакха оарцагӀбовла беза транспортни предприятейи объединенейи кулгалхой. Ма дарра аьлча, цар карбюраторни двигателий балха процесса бокъонца тӀахьожам лоаттабергбола система хьае еза.

Цун декхар — йоагӀачул дукхагӀа бӀеха газ, кхы компоненташ хьакъасташ автомобиль хуле из лине тӀа ара ца ялийтар.

Ховш да, Ӏан замалахьа машинаш йӀоахъеча хана дукха бӀеха газаш хьакъасталга. Цу гӀулакха никъ бехкара массанахьа уж Ӏанарца йӀоахъелгга вӀаштӀехьдаккха деза.

ХӀанз городе маршрутагӀа араювлача автобусашка, иштта кхыйолча транспортага хьежача, къаьгга гуш да, из лоархӀаме проблема къоастаяра вӀалла терко ца елга. Цу гӀулакха юстара латт ГАИ болхлой. Цар цу хьакъехьа автотранспортни предприятей кулгалхошца профилактически болх чакхбахац. ХӀаьта из проблема кхы тӀехьа а ца тетташ къестае езачарех я. Дукхача наьха — автомобилистий, химикий, лорий хьинар дӀадех цо.

Цу гӀулакха юстара латта йиш яц шоай доалахьа транспорт йола нах а.

ХӀаьта цу гӀулакхе эггара хьалха бехктокхаме болчаргара — водителашкара, цар шоаш наькъаш тоадар дехаш санна, царгара машинашта лерттӀа доалделга хьадеха деза.

М. БАРАХОЕВ.

Спорта хоамаш

ВОЛЕЙБОЛ

ДӀадахача кӀирагӀа дукха спортивни яхьаши ловзараши хилар вай республике. Чакхъяьлар производственни коллективаштен организацештен юкъе волейболах хьалхле яьккхара йола маӀача наьха командашта юкъера яхьаш.

Хьалхарча этапе 1-гӀеи 2-гӀеи моттигаш къувсаш лайзар «Грозгипрохим» Ӏилма-тохкама институтеи «Красный молот» заводеи командаш.

Цу яхьашка хьалхара моттиг яьккхар 2:0 счет йолаш «Красный молот» завода команда эшаяьча «Грозгипрохима» командо.

ШоллагӀа моттиг «Красный молот» завода команда кхаьчар, хӀаьта кхоалагӀча моттиге НПО «Проавтоматика» команда эшаяь «Электроприбор» завода команда я.

Областной Совета ВДФСО профсоюзий агропромышленни отдело дӀайихьар республика районий маӀача наьхеи кхалнаьхеи волейбольни командашта юкъе хьалхале яккхара йола яхьаш.

ХӀара подгруппе йиъ-йиъ команда а йолаш, чакхъяьлар яхьаш республика тайп-тайпарча районашка. Цига котало яьккха команда хьалхара моттигаш яхара йолча финальни ловзарашка дакъа лаца йиш йолаш яр.

Цхьан подгруппа командаш вӀашагӀкхийтар Сунженски района Серноводске. Урус-Мартановски, Ачхой-Мартановски, Назрановски, Сунженски районий командаш яр цига вӀаши къувсалуш. МаӀача наьха командашта юкъера хьалхара моттиги финале ловза путевкеи яьккхар Урус-Мартановски района командо. Кхалнаха юкъе хьалхара моттиги финале ловза путевкеи яьккхар Назрановски района кхалнаьха командо.

К. ЕВЛОЕВ.

* * *

ДӀадахача шоаттеи кӀирани деношка «Красный молот» завода спорта Дворецe чакхъяьлар волейболах йола яхьаш. РСФСР-а хьалхле яьккхара «А» класса маӀача наьха командашта юкъе Грознера «Автомобилист» шозза лайзар шоай подгрупперча Тулерча «Металл» яхача командаца.

Майрра ала мегаргда, цхьайолча партешка 14:1, 15:6 счет йолаш лайзача вай команда гӀулакхаш во дацар. ХӀаьта а цар аьттув баланзар. Хьалхарча вӀашагӀкхетаре 3:1-еи, шоллагӀча 3:2 - еи счет йолаш шозза хьаьший котбаьлар.

Цу деношка хилар РСФСР хьалхале яьккхара йолча яхьашка «Б» класса кхалнаьха командашта юкъера вӀашагӀкхетараш а. Грознера волейболисткай команда Курганерча кхалнаьха командаца ловзаш яр. Шоззе вай волейболисткаш кот а боалаш, чакхъяьлар уж яхьаш. Хьалхарча дийнахьа 3:1 счет йолаш эшайнр цар хьаьший команда, шоллагӀча дийнахьа — 3:2 счет йолаш.

БАСКЕТБОЛ

23-чеи 24-чеи апреле ГНИ спортивни зале Грознера баскетболистий команда «Б» класса командашта юкъе РСФСР хьалхле яьккхара йолча яхьашка ловзаш яр Таганрогерча командаца. Ирача къовсаме хьалхарча вӀашагӀкхетаре 114:113 счет йолаш котъяьлар вай команда, хӀаьта шоллагӀча — 116:87 счет йолаш.

Волейболахи баскетболахи йола яхьаш дӀахьохьоргъя.

Л. МАГОМЕДОВА.

Газета аргӀанара номераш араяргъя 1-чеи 2-чеи мае.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ХЬАМСАРА КИНОХЬАЖАРХОЙ!

9 мае — Коталон Ден хетаяьча республикански турпала - патриотически дешарашка гӀолла 3 мае денз 9 майга кхаччалца г. Грозне кинотеатрашка Советски эскарий къаьстача тайпаех, уж дегӀаахара историех, вай Даьхе лораеча цар лоархӀамах дувцаш йола мероприятеш чакхйоахаши кино гойташи хургда.

«Юбилейный» яхача кинотеатре — Фегара-десантни эскарах;

«Россия» яхача кинотеатре — ТӀема - Форда флотах;

«Россия» яхача кинотеатре — ТӀема-Форда низехи ПВО эскарахи;

«Юность» яхача кинотеатре — Доазув лорадеча эскарах;

«Радуга» яхача кинотеатре — Ракетни эскарах;

«Родина» яхача кинотеатре — Бронетанковни эскарах.

Мероприятешка Сийлахь-боккхача Даймехка тӀема ветеранашца, бӀухой-интернационалисташца, Грозненски гарнизона тӀемахошца, кастта эскаре баха безача кагирхошца вӀашагӀкхетаргда шо!

Дувла тхо долча!

Рекламага хьежа!

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Учета механизаци яра Грозненски техникуме 1988/89 дешара шера заочни отделене деша дӀаэц (юкъерча школа базе) укх специальностех:

Техник учета механизаци яреи вычислительни балхаш дареи. Дешара ха—2 шуи 7 бутти.

Бухгалтер (промышленносте болх бара).

Дешара ха — 1 шуи 10 бутти.

Статистик (госстатистика органашка болх бара).

Дешара ха — 1 шуи 10 бутти.

Техникуме дӀаэц дӀаоттара экзаменаш йизза толаме дӀаеннараш.

Экзаменаш дӀаяла ца езаш мукъабоал дошо, дото медаль а йолаш юкъера школа яьккхараш.

Юкъерча школа базе дӀаотташ ер экзаменаш яла еза: эрсий мотти литературеи (сочинени), математика (багахдувцаш).

Заочни отделене экзаменаш дӀаэц кхаь потоках:

1 поток — 10 июне денз 20 июне кхаччалца, II поток—10 июле денз 20 июле кхаччалца, III поток — 10 августе денз 20 августе кхаччалца.

Заочни отделене заявленеш 3 мае денз 10 августе кхаччалца дӀаэц.

Деша отташ ер документаш эш:

1. Директора цӀерагӀа заявлени (из техникуме лаьрххӀача бланка тӀа язъю).
2. Юкъера школа яккхарах дола документ (подлинник).
3. (86-у) форма йола медицински справка.
4. 3х4 см бустам бола 4 сурт.
5. Предприяте, учреждене, организаце кулгалхочо кулг яздаь дола къахьегама книжка тӀара выписка.
6. Балха волчара характеристика.
7. Цхьан формах йола направлени (промышленни предприятеша е юртбоахама предприятеша, организацеша техникуме деша хьожабаьчаргара).

Техникума адрес: 364060, г. Грозный, Кирова пр., 8, ГТМУ.

Телефон: 7-11-91, заочни отделени.

НАЬХА ТЕРКАМГА!

Ювелирторга хӀамаш дӀаийеча пункте безача маьхерча металлах яь къаьна а кагъенна еха а изделеш дӀаийю.

Дошо, платинови монеташ, медалаш, доазол дехьа хьаяь хӀамаш, сахьатий гомаш, тайп-тайпара ювелирни изделеш, гӀозараш, брошкаш, гӀалкхаш, браслеташ, цу даькъе еха дото кӀерам лоатторгаш, портсигараш гомдаь а дохадаь а дола монеташ, цӀагӀа лелаю прибораш, урсий а кхыча изделей а мукъараш.

ХӀамаш дӀаийеча пункта адрес: г. Грозный, Революце пр. 18, «Алмаз» яха тика.

Ювелирторг.

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 АПРЕЛЬ

ЕРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — «Автограф». Дешархошта йола литературни викторина.
9.50 — Футбол. Олимпийски турнира хержа матч. СССР сборни — Болгаре сборни. 2-гӀа тайм. Симферополера передача. Новкъосташха вӀашагӀкхетар. Венгре сборни — Англе сборни. 2-гӀа тайм. Венгрера передача.
Перерыве (10.35) — Кердадараш.
15.30, 16.55 — Кердадараш.
15.45 — «Агропрома гӀулакхаши йоакхоши».
16.05 — Марийски АССР «Марий эл» яхача паччахьалкхен вокально - хореографически ансамбла концерт.
17.00 — Ӏилма, теори, эксперимент, практика.
17.30 — «...Ялхайтта шу даьннеи боккхагӀеи».
18.15 — Фантастика мультипликаце. Мультфильмаш.
18.35 — «Саги закони».
19.10 — Тахан дунен тӀа.
19.30 — «Перестройка: проблемаши соцамаши». «Школеи вахари». ДӀахьор — Л. А. Вознесенский. Передаче дакъа лоацаш ба: КПСС ЦК Ӏилмани дешара заведенейи отдела заведующи, СССР АН член-корреспондент В. А. Григорьев, СССР АН президент Г. А. Марчук, СССР халкъа образоване Госкомитета председатель, СССР АН член-корреспондент Г. А. Ягодин.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Музыка эфире».
Перерыве (22.50) — Тахан дунен тӀа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.
8.15 — Ӏилма - довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Ӏалам Ӏомадар. 4-гӀа класс.
8.55 — «Бородино». Ӏилма-довзийтара фильм.
9.05 — Испански мотт. Ӏомабу 1-гӀа шу.
9.55 — «Наьнах». Ӏилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори.
10.35, 11.35 — Физика. 7-гӀа класс. Электричество хьа цӀагӀа.
11.05 — Испански мотт. Ӏомабу 2-гӀа шу.
12.05 — «Аьттув бола саг». Художественни фильма премьера. 1-гӀа сери.
13.10 — «Халхар де безам ба». Документальни фильма премьера.
13.30, 23.25 — Кердадараш.
13.35 — Кердадоаккхача фильма дийнахьара сеанс. «Карл Маркс. Къона шераш». 3-гӀа сери.
17.15 — Кердадараш (гӀалгӀай меттала).
17.20 — Кинопрограмма.
18.00 — «Гургилг». Бераштa лаьрхӀа передача.
18.30 — «Нохч-ГӀалгӀайче». Информационни программа.
18.45 — «Закон. Бокъо. Мораль» (нохчий меттала).
19.15 — Футбол. Новкъосташха вӀашагӀкхетар. Венгре сборни —Англе сборни. 2-гӀа тайм. Венгрера передача.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». Мультфильм.
20.15 — «Заманхо» (гӀалгӀай меттала).
20.45 — «Культура — бокха чулоацам». г. Грозне социальни проблемаех. Киноочерк.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Аьттув бола саг». Художественни фильма премьера. 1-гӀа сери.
22.55 — Хи тӀара поло. Дунен халкъашта юкъера турнир. Тбилисера передача.

29 АПРЕЛЬ

ПӀАЬРАСКА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — Концерт.
8.55 — Мильтфильм.
9.10 — «Саги закони».
9.40 — Дакъа лоацараш.
10.25, 15.30, 17.10 — Кердадараш.
15.45 — ДӀалохк «Мартовский» яхача совхоза украински халкъа хоро. Харьковера передача.
16.05 — Фильм — бераштa. «Зоопарке гӀанаш гу» (ВНР).
17.15 — «ХӀана, сендухьа». Бераштa лаьрхӀа передача.
17.45 — Документальни фильм.
18.15 — Музыкальни ганз. В. А. Моцарт.
19.05 — Тахан дунен тӀа.
19.25 — Документальни фильм.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «ДӀалохк Миронов Андрея». Киноконцерт.
22.45 — «Интерсигнал».
23.15 — «Взгляд». Сайрийнара информационно - музыкальни программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Достоевске сурташ». Ӏилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Вайна гонахьара дуне. 2-гӀа класс. «Массаза а малх хьежалба».
8.55 — «Фридрих Цандер». Ӏилма - довзийтара фильм.
9.05 — Английски мотт. Ӏомабу 1-гӀа шу.
9.55 — Ӏилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори.
10.35, 11.40 — Истори. 7-гӀа класс. М. В. Ломоносов.
11.00 — Ӏилма - довзийтара фильм.
11.10 — Английски мотт. Ӏомабу 2-гӀа шу.
12.05 — «Аьттув бола саг». Художественни фильма премьера. 2-гӀа сери.
13.10 — «Мэрцишор» яхача XXII Ерригсоюзни музыкальни фестивала доакъошхой концерт. Кишиневера передача.
14.00, 22.55 — Кердадараш.
14.05 — Кердадоаккхача фильма дийнахьара сеанс. «Карл Маркс. Къона шераш». 4-гӀа сери.
17.15 — Кердадараш (нохчий меттала).
17.20 — Документальни фильм.
17.35 — «Социальни хьалашта юхь духьала» (нохчий меттала).
18.05 — Телефильм.
18.15 — «Вайн дин».
18.45 — «Оаш тхога яздаьдарий?».
19.15 — «Нохч - ГӀалгӀайче». Информационни программа.
19.30 — Професси — кинорежиссер.
20.20 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — «Моаршал да хьога, ЦхьоалагӀа Май!» (нохчий меттала).
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Аьттув бола саг». Художественни фильма премьера. 2-гӀа сери.

РАДИО

28 АПРЕЛЬ

ЕРА

7.45 — Юха а увзаш дегӀахар сихдар (эрсий меттала).
7.57 — Передачай програма. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.27 — Передачай програма (гӀалгӀай меттала).
8.30 — Литературни Нохч-ГӀалгӀайче (нохчий меттала).
8.55 — Реклама.
11.15 — «Советаши вахари» (нохчий меттала).
11.30 — ЦӀаьккха а «долгостроях».
11.40 — Музыка.
11.45 — «Ханал хьалхабувлараш» (гӀалгӀай меттала).
11.55 — Музыка (гӀалгӀай меттала).
15.15 — Юртара вахар (гӀалгӀай меттала).
17.15 — Передачай програма. Хаоттам.
17.16 — «Музыка дунен чу вала» (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Вахари дийн» яха радиожурнал (гӀалгӀай меттала).
18.55 — Музыка (гӀалгӀай меттала).

29 АПРЕЛЬ

ПӀАЬРАСКА

7.45 — «Юртара Ӏуйренаш». Хаоттам.
8.15 — Рееспубликански газетий обзор.
8.25 — Передачай програма.
8.30 — «Къахьегамо сага сий доаккх» (гӀалгӀай меттала). Очерк.
8.50 — Музыка.
11.15 — «Тахан шуца къамаьл деш я Дадашева Тамара (нохчий меттала).
15.15 — «ЦхьоалагӀча майна — къахьегама совгӀаташ (гӀалгӀай меттала).
15.25 — «ЦӀе сийгаш» (гӀалгӀай меттала).
15.40 — Музыка.
17.15 — Передачай програма. Хаоттам.
17.16 — «Бахача наха граждански оборонах дувцар». Беседа.
17.31 — ДоттагӀлен концерт (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.

Хаоттам

Тахан кӀезиг-дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 2—7, дийнахьа хилен фегара температура бийсана 2—7, дийхьекхаш хилен фегара температура республике 20—25, Грозне 23—25 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 2—7 дийнахьа 13—18 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-53-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02131. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1580.